

Afstudeerscriptie

Opleiding journalistiek

Samenwerking tussen RTV Oost en lokale radio-omroepen in Overijssel

Laurens Donkerbroek
Studentnummer 258677

December 2007

Docentbegeleiders:	Jan Rietman
	José Martin

Inhoudsopgave:

Inleiding

pagina 5

Hoofdstuk 1

pagina 11

De invloed van de deskundigheid van de medewerkers op de professionaliteit van RTV Oost en lokale radio-omroepen in Overijssel

- 1.1 RTV Oost
- 1.2 Radio Almelo
- 1.3 Stadsradio Deventer FM
- 1.4 Enschede FM
- 1.5 Radio Hengelo
- 1.6 Radio Zwolle

pagina 11
pagina 13
pagina 15
pagina 16
pagina 18
pagina 19

Hoofdstuk 2

pagina 20

De invloed van de financiering op de professionaliteit van RTV Oost en lokale radio-omroepen in Overijssel

- 2.1 RTV Oost
- 2.2 Radio Almelo
- 2.3 Stadsradio Deventer FM
- 2.4 Enschede FM
- 2.5 Radio Hengelo
- 2.6 Radio Zwolle

pagina 20
pagina 21
pagina 21
pagina 22
pagina 23
pagina 24

Hoofdstuk 3

pagina 25

Samenwerking tussen RTV Oost en lokale radio-omroepen in Overijssel

- 3.1 RTV Oost
- 3.2 Radio Almelo
- 3.3 Stadsradio Deventer FM
- 3.4 Enschede FM
- 3.5 Radio Hengelo
- 3.6 Radio Zwolle

pagina 25
pagina 26
pagina 27
pagina 28
pagina 29
pagina 30

Samenvatting en conclusie

pagina 31

Aanbevelingen

pagina 36

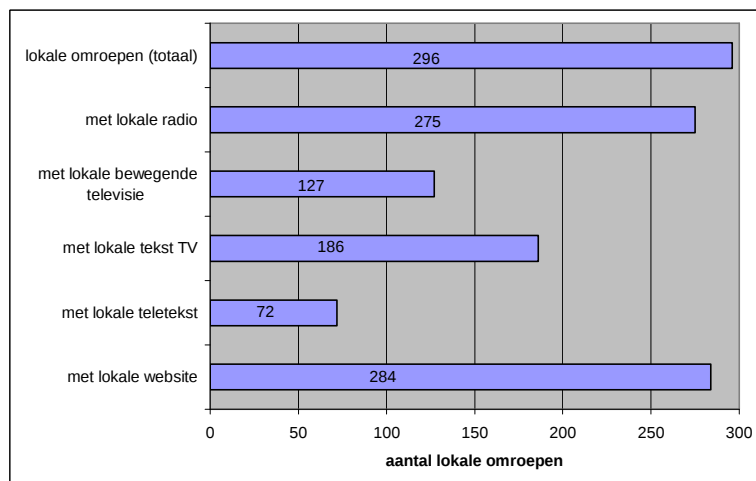
Literatuurlijst

pagina 40

Inleiding:

De lokale en regionale publieke omroepen vervullen een belangrijke rol in de Nederlandse samenleving. Voor veel mensen zijn deze media het middel om informatie te krijgen over zaken die spelen in de omgeving. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland (OLON) laten zich in soortgelijke bewoordingen uit. Zij wijzen op de rol die lokale publieke omroepen spelen in de lokale democratie: "Zij informeren, opiniëren, bieden een platform voor discussie en expressie, geven de politiek een gezicht, volgen ontwikkelingen kritisch en activeren burgers tot deelname aan het politieke debat".^{1 2}

Vroeger waren deze rollen vooral weggelegd voor lokale en regionale kranten, maar steeds meer mensen zeggen het abonnement op de krant op. Daarentegen is het aantal lokale radio- en televisiezenders door de jaren heen sterk gegroeid. Eind oktober 2007 telde Nederland 296 publieke lokale omroepen. Dat houdt in dat 93 procent van de gemeenten een lokale omroep heeft. Een groot deel van de omroepen bedient meer dan één medium. Naast radio-uitzendingen maken veel omroepen ook televisieprogramma's, teletekst en tekst-tv. Het grootste deel van de omroepen heeft bovendien een eigen website.³

Figuur 1: Aantal publieke lokale omroepen per medium.

Veel mensen waarderen lokale omroepen dan ook en stemmen er regelmatig op af. Uit een landelijk onderzoek van de OLON blijkt dat het weekbereik van de lokale radio 12 procent bedraagt. Dat betekent dat meer dan één op de tien mensen ten minste één keer per week afstemt op de lokale zender in de gemeente. De muziekprogramma's zijn het populairst, gevolgd door programma's met lokaal nieuws. De luisteraars zijn over het algemeen wel wat ouder, namelijk 50+, en lager opgeleid.⁴

Toch gaat het niet goed met veel lokale omroepen in Nederland. Van sommige omroepen wordt zelfs de zendtijd ingetrokken omdat ze niet voldoen aan de eisen van de Mediawet. Dat was in 2006 bij tien omroepinstellingen het geval.⁵ De Mediawet stelt dat lokale omroepen minimaal 50 procent van hun zendtijd moeten besteden aan ICE-programma's, dat wil zeggen programma's op het gebied van informatie, cultuur en educatie. Naast lokaal nieuws gaat het daarbij bijvoorbeeld om verrichtingen van lokale sportverenigingen en het programma van het lokale theater. Maar ook programma's

¹ Brief regionale en lokale omroep 15 november 2004, staatssecretaris Medy Van der Laan, pagina 2

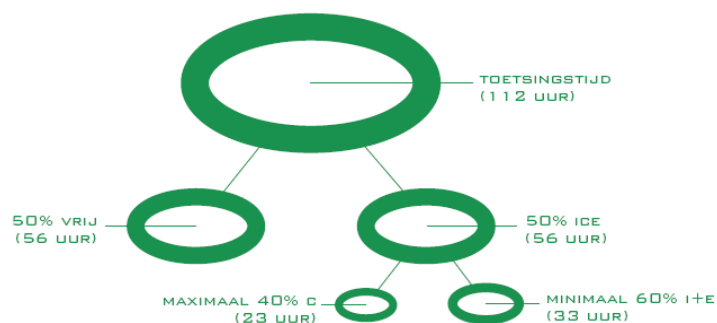
² Handreiking relatie gemeente – lokale omroep 2005, Vereniging van Nederlandse Gemeenten, pagina 10

³ Eigen interview met Ilja Geukers, beleidsmedewerker Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland

⁴ Presentatie bereiksonderzoek 2005, Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland

⁵ Jaarverslag 2006, Commissariaat voor de Media, pagina 33

waarin aandacht is voor lokale muziek dragen bij aan het halen van de ICE-norm. De nachtelijke uren tellen overigens niet mee bij het berekenen van de hoeveelheid zendtijd die aan ICE-onderdelen is besteed. De zogeheten toetsingstijd omvat de periode tussen 7.00 uur en 23.00 uur. Lokale omroepen moeten minimaal 60 procent van de toetsingstijd besteden aan informatieve en educatieve programma's. Maximaal 40 procent van die tijd mag bestaan uit programmaonderdelen met een lokaal cultureel karakter. Overigens hoeven lokale omroepen in de praktijk maar 25 procent van de toetsingstijd aan ICE-programmaonderdelen te besteden. Als een programma van een uur namelijk voor ten minste dertig minuten uit lokale informatie en educatie bestaat, wordt dat programma volledig als informatief en educatief gerekend. De lokale omroep kan in het andere halfuur bijvoorbeeld muziek draaien. Bovendien is het voor omroepen gunstig om nieuwsuitzendingen meerdere keren per dag uit te zenden, omdat herhalingen meetellen bij het bepalen van het ICE-percentage.^{6 7}

Figuur 2: Overzicht van het percentage en het absolute aantal uren dat lokale omroepen per week aan ICE-programmaonderdelen moeten besteden.⁸

Elke lokale omroep moet een programmabeleid bepalend orgaan (PBO) hebben die de programmering van de lokale omroep vaststelt en beoordeelt. Het orgaan moet representatief zijn voor de belangrijkste maatschappelijke-, culturele-, godsdienstige- en geestelijke stromingen in de gemeente. Het PBO geeft aan de lokale omroep door of de programmering voldoet aan het wettelijk programmavoorschrift. De omroep speelt die informatie vervolgens door aan het Commissariaat voor de Media. Die bekijkt of de omroep de ICE-norm haalt. Als de omroep die norm niet haalt, kan hij een boete krijgen of zelfs de zendvergunning kwijtraken.^{9 10 11}

In de praktijk blijken veruit de meeste omroepen te weinig informatieve, culturele en educatieve programma's te brengen. Volgens de OLON haalde in 2005 zo'n 20 procent van de lokale omroepen de 50 procentnorm, maar haalden de meeste omroepen wel een ICE-percentage van ongeveer 40 procent.¹² Een jaar eerder besteedde nog de helft van de omroepen minimaal 50 procent van de toetsingstijd aan informatie, cultuur en educatie.¹³ De cijfers geven een enigszins vertekend beeld, omdat lokale omroepen verplicht zelf informatie moesten aanleveren over de invulling van de zendtijd. Ze moesten ook zelf een gemiddeld ICE-percentage opgeven over het betreffende kalenderjaar. Een deel van de omroepen leverde die informatie overigens niet aan. Met ingang van 2006 voert het Commissariaat voor de Media zelf steekproefsgewijs controles uit. Het Commissariaat richt zich daarbij op omroepen waarvan het vermoeden bestaat dat ze onder de maat presteren of te commercieel opereren. Omdat het Commissariaat

⁶ Artikel 51f, eerste lid Mediawet

⁷ Publieke lokale omroep en de Mediawet, Commissariaat voor de Media, pagina's 8 & 9

⁸ Publieke lokale omroep en de Mediawet, Commissariaat voor de Media, pagina 9

⁹ Artikel 30 Mediawet

¹⁰ Jaarverslag 2006, Commissariaat voor de Media, pagina 33

¹¹ Het programmabeleid bepalend orgaan, Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland

¹² Eigen interview met Ilja Geukers, beleidsmedewerker Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland

¹³ Jaarverslag 2005, Commissariaat voor de Media, pagina's 30 & 31

per jaar maar naar zo'n tien tot twintig lokale omroepen kijkt, is het niet meer mogelijk aan te geven of omroepen gemiddeld genomen voldoen aan de eisen.^{14 15}

Dat het grootste deel van de omroepen te weinig informatie, cultuur en educatie brengt, heeft verschillende oorzaken. Eén van de belangrijkste is het feit dat veel lokale omroepen minder subsidie krijgen dan waar ze op grond van het aantal huishoudens in de gemeente op zouden kunnen rekenen. Lokale omroepen krijgen sinds 2000 geld uit de belastingopbrengsten. Per huishouden stort het Rijk daarvoor €1,11 in het gemeentefonds. Maar doordat gemeenten niet verplicht zijn dat bedrag ook daadwerkelijk aan de lokale omroep te besteden, ontstaan voor veel omroepen grote problemen. Volgens de OLON krijgt 10 procent van de omroepen helemaal geen subsidie en 48 procent van de omroepen minder dan de €1,11 per huishouden uit het gemeentefonds.¹⁶ Bovendien stellen veel gemeenten extra voorwaarden aan het toekennen van subsidie en duren de aanvraagprocedures vaak erg lang, zeker als een omroep voor meerdere gemeenten uitzendt.^{17 18 19} De regeling dat het aantal inwoners in het zendgebied van de omroep de hoogte van de subsidie voor die omroep bepaalt, geldt overigens niet alleen voor lokale omroepen maar ook voor regionale omroepen.²⁰

Eerder werden publieke omroepen gefinancierd via het kijk- en luistergeld. Dat is de belasting die mensen moesten betalen voor het hebben van radio- en televisietoestellen. Daarnaast konden gemeenten een extra opslag heffen van maximaal 2 gulden per huishouden per jaar om de lokale omroep te financieren. Dat bedrag moest verplicht naar de lokale omroep gaan.²¹

Doordat veel lokale omroepen onvoldoende subsidie krijgen, moeten ze zien rond te komen van reclame-inkomsten, sponsoring, giften en nevenactiviteiten. In veel gevallen is dat bedrag net hoog genoeg om de vaste lasten te dragen. Onder vaste lasten vallen bijvoorbeeld de huur van het pand waar de lokale omroep gevestigd is én de kosten voor de zendvergunning, apparatuur, telefoons en cd's. Veel omroepen houden geen geld over om daarnaast betaalde krachten aan te nemen. Het gevolg is dat de omroepen grotendeels of volledig op vrijwillige medewerkers draaien. Veel van deze mensen hebben ook een betaalde baan en zijn daarom maar beperkt beschikbaar voor de lokale omroep; in veel gevallen alleen in de avonden en de weekenden. Bovendien heeft een groot deel van deze vrijwilligers geen journalistieke achtergrond, voor velen is het maken van radio een uit de hand gelopen hobby. Dat betekent wel dat veel lokale omroepen lang niet altijd kunnen insprijngen op de actualiteit. Ook de duidende- en commentaarfunctie is bij veel lokale omroepen onvoldoende, omdat die zaken specifieke journalistieke vaardigheden vereisen. Bovendien ontbreekt het bij veel lokale omroepen aan goed vrijwilligersmanagement, waardoor medewerkers onvoldoende training krijgen.²²

Doordat lokale omroepen over het algemeen erg weinig geld hebben en daardoor vrijwel uitsluitend op vrijwilligers draaien, komen hun journalistieke kwaliteit en continuïteit in het gedrang. Bij regionale omroepen is dat een stuk beter gewaarborgd. Die krijgen alleen zendtijd toegewezen als het provinciebestuur zorg wil dragen voor de bekostiging van de omroep.²³ In de praktijk geeft naast de provincie ook het Rijk subsidie, maar dat

¹⁴ Jaarverslag 2006, Commissariaat voor de Media, pagina 36

¹⁵ Eigen interview met Matthijs Bremer, medewerker programmatoezicht Commissariaat voor de Media

¹⁶ Eigen interview met Ilja Geukers, beleidsmedewerker Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland

¹⁷ Memorie van toelichting bij het voorstel van Bert Bakker, lid Tweede Kamerfractie D66, om de Mediawet te wijzigen, 31 oktober 2006, pagina 2

¹⁸ Handreiking relatie gemeente – lokale omroep 2005, Vereniging van Nederlandse Gemeenten, pagina 4

¹⁹ Investeren in kwaliteit, Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland, pagina 8

²⁰ De toekomst van de regionale publieke omroep, Paul Rutten, pagina 20

²¹ Lokale omroep: de stand van zaken 2001, Vereniging van Nederlandse Gemeenten, pagina. 2

²² Handreiking relatie gemeente – lokale omroep 2005, Vereniging van Nederlandse Gemeenten, pagina 11

²³ Artikel 43, derde lid Mediawet

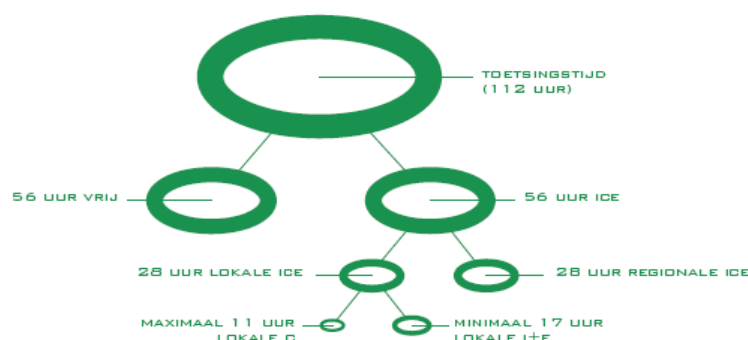
doet geen afbreuk aan het feit dat de provincie de eerste verantwoordelijkheid heeft voor de financiering.

Gemeenten hebben daarentegen geen plicht om lokale omroepen te bekostigen; zij bepalen dat geheel zelf. Wel moeten gemeenten kijken of lokale omroepen voldoen aan de eisen die het Commissariaat voor de Media stelt. Eén van de belangrijkste eisen is dat de omroep van algemeen nut moet zijn. Dat betekent dat de programma's afgestemd moeten zijn op de maatschappelijke, culturele, godsdienstige en geestelijke behoeften van de inwoners in de gemeente. Als lokale omroepen niet aan die eis voldoen, krijgen ze geen zendtijd toegewezen of trekt het Commissariaat voor de Media de toegewezen zendtijd in.^{24 25}

Doordat regionale omroepen veel meer geld hebben dan lokale omroepen, werken daar vooral betaalde medewerkers. Een groot deel van deze mensen heeft bovendien een journalistieke achtergrond, waardoor regionale omroepen betere nieuws- en actualiteitenprogramma's kunnen maken dan lokale omroepen. Doordat regionale omroepen betere arbeidsvoorwaarden kunnen bieden dan lokale omroepen, wordt veel omroeptalent vroeg of laat weggekocht bij de lokale omroep. Daardoor wordt het voortbestaan van lokale omroepen als afzonderlijke organisaties bedreigd.

De vraag die zich aandient, is of lokale omroepen nog wel bestaansrecht hebben. Zij brengen in veel gevallen veel te weinig nieuws uit de gemeente en hebben ook te weinig geld om dat probleem op te lossen. De gemeente is vaak de enige die kan helpen door het verstrekken van subsidie, maar dat gebeurt in veel gevallen dus niet.

Een vanzelfsprekende vervolgvraag is hoe lokale omroepen weer een belangrijke rol kunnen gaan spelen in medialand. Eén van de mogelijkheden om het voortbestaan van de omroepen te garanderen is schaalvergroting, oftewel samenwerking met andere lokale omroepen in de regio of met de regionale omroep in de provincie. Door die samenwerking kunnen omroepen gemakkelijker aan de ICE-norm voldoen. De Mediawet maakt zo'n samenwerking ook mogelijk. Volgens die wet mogen lokale en regionale omroepen onderling programmaonderdelen uitwisselen en mag een lokale omroep met lokale omroepen uit buurgemeenten samenwerken bij de productie van programma's. Voorwaarde is wel dat de lokale omroep ten minste 25 procent eigen ICE-inbreng heeft, waarvan minimaal 60 procent moet bestaan uit informatieve en educatieve programmaonderdelen.^{26 27}

Figuur 3: Overzicht van de verdeling van ICE-tijd in het absolute aantal uren tussen lokale- en regionale omroepen bij maximale samenwerking.²⁸

²⁴ Artikel 30 Mediawet

²⁵ Lokale omroep: de stand van zaken 2001, Vereniging van Nederlandse Gemeenten, pagina.6

²⁶ Artikel 51f, tweede lid Mediawet

²⁷ Publieke lokale omroep en de Mediawet, Commissariaat voor de Media, pagina 11

²⁸ Publieke lokale omroep en de Mediawet, Commissariaat voor de Media, pagina 10

Het Commissariaat voor de Media juicht samenwerking van harte toe. Op 16 april 2005 zei toenmalig voorzitter Jan van Cuilenburg bij de ledenvergadering van de OLON dat voor omroepen die niet naar behoren functioneren, schaalvergroting een oplossing kan zijn. Door het opstarten van streekomroepen kunnen zij professioneler worden en daardoor gemakkelijker subsidie krijgen. Voortmodderen als goedwillende amateurs zal daarentegen volgens Van Cuilenburg tot het einde van veel omroepinstellingen leiden.²⁹

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) ziet ook wel wat in samenwerking tussen lokale omroepen, maar wel op voorwaarde dat gemeenten en omroepen er zelf achter staan. Het Commissariaat voor de Media beslist nu over de streekomroepen, terwijl niet alle omroepen en gemeenten daarvoor voelen. Van vergaande samenwerking tussen lokale omroepen en de regionale omroep in de provincie moet de VNG echter niets hebben.³⁰ Beleidsmedewerker Lydia Jongmans: "Lokale en regionale omroepen moeten elkaar aanvullen. Als je ze gaat samenvoegen, kun je ze net zo goed opheffen en zo alleen de landelijke omroep overhouden."

Beleidsmedewerker Richel Bernsen van de Stichting Regionale Omroep Overleg en Samenwerking (ROOS), de koepelorganisatie van regionale omroepen in Nederland, pleit wel voor samenwerking tussen lokale en regionale omroepen, omdat dat haar succes bewezen heeft. "Omroep Apeldoorn is een lokale redactie geworden van Omroep Gelderland. Dan krijg je een professionele lokale redactie, omdat de regionale omroep zijn professionele kennis levert." Ook de OLON ziet voordelen in samenwerking tussen lokale en regionale omroepen, maar wijst er wel op dat het de programmering van de lokale omroep ten goede moet komen. Beleidsmedewerker Ilja Geukers: "Achter de samenwerking moet een duidelijke visie zitten. Als het alleen maar gebeurt om de ICE-norm te halen, zijn wij tegen."

Samenwerking komt op grote schaal voor. Ongeveer de helft van de lokale omroepen doet aan een vorm van samenwerking, zoals het doorgeven van nieuws- en/of sportprogramma's of het gebruik van elkaars apparatuur. In de meeste gevallen blijft die samenwerking beperkt tot het doorgeven van programma's van de regionale omroep, de zogenoemde raamprogrammering. Slechts 46 procent van de omroepen produceerde in 2006 alle programmaonderdelen zelf.^{31 32}

Ook in Overijssel bestaan samenwerkingsverbanden tussen lokale omroepen en de regionale publieke omroep, RTV Oost. Zo zenden bijvoorbeeld de lokale radio-omroepen in de gemeenten Kampen, Hardenberg en Steenwijkerland nieuwsprogramma's uit van Radio Oost. Ik heb onderzocht of een dergelijke samenwerking voor meer lokale omroepen in Overijssel goed zou zijn. Mijn centrale onderzoeksvraag luidt dan ook:

Is het voor lokale radio-omroepen in de vijf grote steden in Overijssel noodzakelijk te gaan samenwerken met RTV Oost om te overleven?

Die probleemstelling beantwoord ik aan de hand van de volgende deelvragen:

- o *Welke invloed heeft de deskundigheid van de medewerkers op de journalistieke kwaliteit en continuïteit van RTV Oost en lokale radio-omroepen in Overijssel?*
- o *Welke verschillen ontstaan in professionaliteit tussen RTV Oost en lokale radio-omroepen in Overijssel als gevolg van de wijze van financiering?*
- o *Wat betekent samenwerking tussen RTV Oost en lokale radio-omroepen in Overijssel voor de journalistieke kwaliteit en continuïteit van beide omroepzenders en hoe kijken de betrokken partijen tegen die samenwerking aan?*

²⁹ Handreiking relatie gemeente – lokale omroep 2005, Vereniging van Nederlandse Gemeenten, pagina 8

³⁰ Handreiking relatie gemeente – lokale omroep 2005, Vereniging van Nederlandse Gemeenten, pagina's 7, 8, 13 & 14

³¹ Eigen interview met Ilja Geukers, beleidsmedewerker Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland

³² Jaarverslag 2006, Commissariaat voor de Media, pagina 35

Het beantwoorden van mijn centrale vraag is relevant, omdat samenwerking tussen RTV Oost en lokale omroepen in Overijssel in de toekomst mogelijk onvermijdelijk wordt. Als lokale omroepen zelfstandig het hoofd niet meer boven water kunnen houden, kan mijn onderzoek helpen bij de afweging om al dan niet tot samenwerking over te gaan. Tot op heden is nog onvoldoende onderzoek gedaan naar samenwerking op dat gebied. Lokale- en regionale omroepen in andere provincies van Nederland kunnen ook profijt hebben van mijn onderzoek.

Het aantal lokale omroepen in Overijssel ligt relatief hoog, sterker nog Overijssel heeft samen met Gelderland de hoogste dekkingsgraad van Nederland. Van de 25 gemeenten in Overijssel hadden er in 2006 24 een lokale omroep. In Zeeland is de dekkingsgraad het laagst met 46 procent.

Provincie	Aantal gemeenten	Gemeenten met lokale omroep	Percentage
Drenthe	12	8	67%
Flevoland	6	4	67%
Friesland	31	23	74%
Gelderland	56	54	96%
Groningen	25	19	76%
Limburg	47	44	94%
Noord-Brabant	68	64	94%
Noord-Holland	64	56	88%
Overijssel	25	24	96%
Utrecht	29	25	86%
Zeeland	13	6	46%
Zuid-Holland	82	77	94%
Totaal	458	404	88%

Tabel 1: Lokale omroepen per provincie in 2006³³

Ik kijk in mijn onderzoek echter alleen naar de lokale omroepen in de vijf grote steden van Overijssel, te weten:

- o Almelo (Radio Almelo)
- o Deventer (Stadsradio Deventer FM)
- o Enschede (Enschede FM)
- o Hengelo (Radio Hengelo)
- o Zwolle (Radio Zwolle)

Het bleek overigens heel moeilijk om uitsluitend naar lokale radio-omroepen te kijken, aangezien alle onderzochte omroepen radio met andere media als televisie, teletekst en internet combineren. Bij de ene omroep werken de verschillende media heel intensief samen, terwijl ze bij de andere omroep zelfstandig opereren. Daardoor is niet altijd duidelijk over hoeveel geld de radiotak beschikt en hoeveel subsidie die afdeling krijgt. De overkoepelende stichting van een lokale omroep, die de zendmachtiging beheert, is verantwoordelijk voor de subsidieverdeling over de verschillende media. Verder profiteert de radiotak van een omroep vaak van reclamegelden die de televisietak binnenhaalt.

³³ Jaarverslag 2006, Commissariaat voor de Media, pagina 34

Hoofdstuk 1:

De invloed van de deskundigheid van de medewerkers op de professionaliteit van RTV Oost en lokale radio-omroepen in Overijssel

De journalistiek is een vak dat in veel gevallen in de praktijk wordt geleerd. In de omroepwereld werken veel redacteuren en verslaggevers zonder een journalistieke opleiding. Dat is ook het geval bij RTV Oost en lokale radio-omroepen in Overijssel. Of alle medewerkers al dan niet een opleiding journalistiek hebben gevolgd, heeft geen grote gevolgen voor de professionaliteit van de omroep. Het feit dat de lokale omroepen grotendeels of volledig op vrijwilligers draaien, terwijl RTV Oost alleen betaalde journalisten in dienst heeft, zorgt echter wel duidelijk voor verschillen, beaamt ook adjunct-hoofdredacteur Marcel Oude Wesselink van RTV Oost: "Op dit moment hebben de lokale omroepen in Overijssel totaal geen bestaansrecht. Er zit nergens een strategie achter. Ik zie nooit iets van een visie, een beleid en een gestructureerde aansturing. Bij ons zie je dat zeker wel."

Volgens de Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland (OLON) hebben lokale omroepen de afgelopen 25 jaar bewezen wel degelijk bestaansrecht te hebben.³⁴ De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) ziet dat veel omroepen met uitsluitend vrijwilligers in de problemen komen en vraagt zich af of de Mediawet voor hen niet te hoge eisen stelt. De vereniging pleit voor minimaal één betaalde kracht bij lokale omroepen. "Iedere lokale omroep moet een betaalde administratieve kracht hebben. Die moet de zaken draaiende houden, de telefoon aannemen, de financiën doen en de post verzorgen. Dat is veel belangrijker dan een betaalde nieuwskracht, omdat je door opleiding van de medewerkers de kwaliteit van het nieuws wel op een goed niveau kunt krijgen", aldus beleidsmedewerker Lydia Jongmans van de VNG. De OLON vindt ook dat iedere omroep ten minste één betaalde kracht als vaste basis moet hebben, maar denkt eerder aan een hoofdredacteur dan aan een administratieve kracht.³⁵

1.1 RTV Oost

Radio en TV Oost is de regionale publieke omroep voor de provincie Overijssel. De omroep richt zich in principe op alle inwoners van de provincie, maar doordat de omroep een nieuws- en actualiteitenzender is, zijn vanuit de meeste kijkers en luisteraars 35 jaar en ouder. Het grootste deel van de kijkers en luisteraars is zelfs ouder dan 50 jaar. Over het algemeen zijn ze relatief laag opgeleid. De programma's, de muziek en de vormgeving zijn daarop afgestemd. Radio Oost zet de toon met een laagdrempelige basis van veel Nederlandstalige muziek in combinatie met herkenbare hits uit het verleden. Het nieuws staat centraal op de zender en wordt op de hele uren en op prime time gebracht.³⁶

Doordeweeks is de dagprogrammering horizontaal, wat betekent dat iedere dag dezelfde programma's op dezelfde tijd te horen zijn. De omroep zendt drie keer per dag een live nieuwsuitzending uit. Na half zes brengt de omroep elke werkdag een ander programma over diverse maatschappelijke thema's. Op maandag is dat het discussieprogramma *Achter de Schermen*, waarin een panel van Overijsselaars in discussie gaat over het landelijke en het regionale nieuws. Op dinsdag staat het programma *Boeren, burgers, buitenlui* geprogrammeerd, waarin aandacht is voor zaken die spelen op het platteland. Woensdag is de dag van het sportprogramma *Binnenkant Paal*, donderdag de dag van het kunst en cultuurprogramma *Kunstkwartier* en vrijdag de dag van het economische programma *Punt Komma*. In het weekend is meer aandacht voor regionale sport, streektaal, religie/ levensbeschouwing en specifieke muzieksoorten.^{37 38}

³⁴ Eigen interview met Ilja Geukers, beleidsmedewerker Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland

³⁵ Eigen interview met Ilja Geukers, beleidsmedewerker Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland

³⁶ Jaarrekening 2006, RTV Oost, pagina 2

³⁷ Jaarrekening 2006, RTV Oost, pagina 2

RTV Oost is een professioneel omroepbedrijf met zo'n 120 medewerkers. Daarnaast werken tientallen freelancers bij de omroep. Het grootste gedeelte van de medewerkers is journalist. Verder werken er onder andere technici, reclamemedewerkers, directieleden, baliemedewerkers en personeelsfunctionarissen.³⁹ RTV Oost heeft de beschikking over drie redacties. Het hoofdgebouw is gevestigd in Hengelo. Ook werkt een aantal journalisten vanuit de redacties in Zwolle en Deventer. Daardoor is het makkelijker het nieuws uit de hele provincie te verslaan.

In Hengelo zijn meerdere redacties gehuisvest: de nieuwsredactie, de variaredactie en de sportredactie. De afdeling varia is verantwoordelijk voor de informatieve en amusementsprogramma's. Voorbeelden daarvan zijn de radioprogramma's Goedemorgen Overijssel en Goedemiddag Overijssel. In deze programma's wordt veel muziek gedraaid, maar is ook ruimte voor informatie.

RTV Oost streeft ernaar de redacties van radio en televisie volledig te integreren. Dat houdt in dat journalisten zowel voor het radionieuws als voor het televisienieuws werken. Zo maakt het televisienieuws veel gebruik van berichten die eerder al op de radio zijn uitgezonden. In de praktijk werken verslaggevers meestal nog apart voor radio of televisie. Op de nieuwsredactie werken alleen betaalde medewerkers. Adjunct-hoofdredacteur Marcel Oude Wesselink: "Bij lokale omroepen werken vaak alleen maar vrijwilligers. Die omroepen zijn veel verworpen tot hobbyisme van een paar mensen die leuke radio willen maken. Wij kunnen ons dat niet permitteren." RTV Oost maakt bij bepaalde doelgroepprogramma's overigens wel gebruik van vrijwillige medewerkers, zoals bij het programma Uit de weg, waarin aandacht is voor welzijn en zorg, en het programma De Roze Golf voor homoseksuelen.

Het relatief grote aantal medewerkers bij RTV Oost en de wijze waarop het bedrijf georganiseerd is, zorgen voor continuïteit in de journalistieke programma's. De omroep haalt dan ook ieder jaar gemakkelijk de ICE-norm. Voor radio lag dat percentage in 2006 op 54 procent en voor televisie (inclusief tekst-tv) zelfs op 63 procent.⁴⁰ Een jaar eerder scoorde Radio Oost een ICE-percentage van 51 procent en TV Oost een ICE-percentage van maar liefst 100 procent.⁴¹ Ook het programmabeleid bepalend orgaan (PBO) van de omroep voldoet aan de eisen en heeft een representatieve samenstelling van de Overijsselse bevolking.⁴²

De journalistieke continuïteit van RTV Oost is ook terug te zien in de luistercijfers van de omroep. Radio Oost is al jaren de best beluisterde zender van Overijssel. Het marktaandeel (het percentage van het totale aantal luisteraars dat afstemt op Radio Oost) lag in 2004 op 19,2 procent, in 2005 op 18,4 procent en in 2006 zelfs op 20,6 procent. Daarbij is gekeken naar luisteraars van 10 jaar en ouder. Andere goed scorende omroepen zoals Radio 2, Sky Radio, Radio 538 en 3FM halen de cijfers van Radio Oost bij lange na niet.^{43 44 45} Onderstaande grafiek geeft het overzicht van de marktaandelen in 2004 en 2005.

³⁸ Radioprogrammering van RTV Oost op www.rtvooost.nl

³⁹ Jaarrekening 2006, RTV Oost, pagina 42

⁴⁰ Jaarverslag 2006, Commissariaat voor de Media, pagina 29

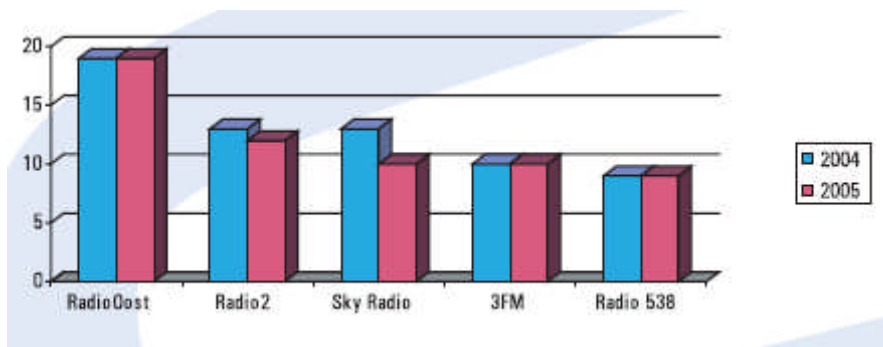
⁴¹ Jaarverslag 2005, Commissariaat voor de Media, pagina 25

⁴² Jaarrekening 2006, RTV Oost, pagina 2

⁴³ Jaarverslag 2006, Stichting Regionale Omroep Overleg en Samenwerking, pagina 17

⁴⁴ Jaarverslag 2005, RTV Oost, pagina 8

⁴⁵ Jaarrekening 2006, RTV Oost, pagina's 2 & 3

Grafiek 1: Gemiddeld marktaandeel tussen 7.00 uur en 19.00 uur van de best beluisterde radiozenders in Overijssel in 2004 en 2005

Volgens Kijk- en Luisteronderzoek van onderzoeksbureau Intomart bereiken de programma's van Radio Oost wekelijks tussen zeven uur 's ochtends en zeven uur 's avonds al jaren meer dan 30 procent van de Overijsselse bevolking. Dat betekent dat eenderde van de inwoners van de provincie ten minste één keer per week naar de zender luistert. De gemiddelde luisteraar is 55 jaar en luistert dagelijks 4 uur en 21 minuten.⁴⁶

De kijkcijfers van TV Oost stonden in 2006 echter onder druk. Het maand- en weekbereik bleven weliswaar stabiel, maar het aantal dagelijkse kijkers daalde. Het gemiddeld dagbereik onder personen van 13 jaar en ouder lag in 2006 op 31,1 procent tegen 34,4 procent in 2005. In totaal stemden 875-duizend Overijsselaars van 13 jaar en ouder in 2006 af op TV Oost. De gemiddelde kijker was 50 jaar oud en keek ruim 23 minuten per dag.^{47 48}

Het bezoek aan de website van RTV Oost is in 2006 spectaculair gestegen. In totaal zijn er in 2006 bijna 4,9 miljoen bezoeken gebracht en dat is ruim 80 procent meer dan in 2005. Vooral het terugkijken van televisie-items op de site bleek populair. Dat werd ruim 1,3 miljoen keer gedaan.⁴⁹

1.2 Radio Almelo

In Almelo beheert de Stichting Lokale Omroep Almelo (SLOA) de zendmachtiging van Omroep Almelo. Die lokale omroep maakt namens de SLOA programma's op zowel radio als televisie. Omroep Almelo bestaat uit Radio Almelo en AaVisie (tekst-tv, zonder bewegende beelden, met daarachter teletekst). Ook heeft de omroep een eigen website.

Omroep Almelo richt zich op alle inwoners van de stad. Met zo'n tachtig vrijwilligers probeert de omroep dan ook een zo breed mogelijke doelgroep te bereiken. De meeste vrijwilligers werken zowel voor radio als televisie. Zo'n 15 mensen produceren de nieuwsuitzendingen. Het aantal vrijwilligers neemt over het algemeen iets toe ondanks het feit dat veel medewerkers vertrekken. Vooral veel jongeren tussen de 16 en 20 jaar voelen zich aangesproken om een paar uur per week aan de omroep te besteden.⁵⁰

De omroep draait op de kracht van vrijwilligers. Zij zullen alleen maar belangrijker worden nu twee van de drie betaalde krachten verdwijnen. Het gaat om een receptiemedewerker en een redactiemedewerker met een gesubsidieerde baan, in politieke termen destijds 'Melkert-banen' genoemd en later 'In-en Doorstroombanen' (ID-banen). Het Rijk schafte die regeling, bedoeld om langdurig werklozen aan een baan te helpen, in 2004 af omdat onvoldoende mensen doorstroomden naar een reguliere baan. Maar door gebruik te maken van een afbouwregeling, konden de twee ID'ers nog een

⁴⁶ Jaarrekening 2006, RTV Oost, pagina's 2 & 3

⁴⁷ Jaarrekening 2006, RTV Oost, pagina 3

⁴⁸ Jaarverslag 2006, Stichting Regionale Omroep Overleg en Samenwerking, pagina 18

⁴⁹ Jaarrekening 2006, RTV Oost, pagina 3

⁵⁰ Eigen interview met Alex Hazelaar, hoofdredacteur Omroep Almelo

aantal jaar bij Omroep Almelo blijven werken. Maar op 1 december is het doek gevallen voor de receptiemedewerker. Daardoor is op kantoortijden geregeld niemand meer aanwezig die de telefoon kan aannemen. Een maand later moet ook de redacteur vertrekken, die overigens al enige tijd ziek thuis zit.

In de zomer van 2006 was een andere betaalde fulltime journalist al uit eigen beweging opgestapt. Ook hij had een ID-baan. De enige betaalde kracht die nog overblijft, is hoofdredacteur Alex Hazelaar. Hij heeft ook een tijd ziek thuis gezeten, een burn-out luidt zijn verklaring. "Ik moest de kar alleen trekken en dat ging gewoon niet."

Het wegvallen van de betaalde banen en de ziekte van de medewerkers heeft grote gevolgen voor de kwaliteit van Radio Almelo. Alle programma's gaan nog wel door, ook de drie dagelijkse nieuwsuitzendingen tussen 7.00 uur en 10.00 uur, tussen 12.00 uur en 13.00 uur én tussen 17.00 uur en 18.00 uur, maar in een behoorlijk uitgedunde vorm. Tegenwoordig werken 's avonds zo'n zeven personen aan de nieuwsuitzendingen van de volgende dag. De uitzendingen worden opgenomen en zijn ieder uur hetzelfde. Nu is na ieder nieuwsonderwerp ook een plaat te horen. Dat terwijl de omroep begin 2006 drie keer per dag een live nieuwsuitzending maakte met alleen maar gesproken woord en dus geen muziek. De omroep had toen voor de nieuwsprogramma's wel de beschikking over 3,5 fulltime-equivalent (Fte). Daarnaast hielpen zo'n tien vrijwilligers parttime. Hoofdredacteur Alex Hazelaar: "We maakten een soort Radio 1 Journaal. We brachten zo'n zes reportages per dag, nu zijn dat er nog maar twee. De andere vier zijn nu berichten geworden en dat is echt jammer. We brengen het nieuws nog wel, maar we maken geen leuke radio meer." Volgens Hazelaar hebben teletekst en de website nog veel meer dan radio te lijden door ziekte en het wegvallen van de betaalde krachten. Hij ziet in dat betaalde krachten nodig zijn om de kwaliteit van Radio Almelo te verbeteren.

Naast de drie dagelijkse nieuwsuitzendingen brengt Radio Almelo doordeweeks 's ochtends een twee uur durend informatief programma. Daarin is iedere dag van de week aandacht voor andere zaken die de Almelse samenleving bezighouden: op maandag een programma van de gemeente, op dinsdag een programma voor senioren, op woensdag een streektaalprogramma, op donderdag een cultuurprogramma en op vrijdag een programma van de gezamenlijke kerken in Almelo. Verder brengt de omroep een aantal muziekprogramma's met lokale elementen. Zo wordt maandagavond een lokale hitlijst uitgezonden. In het weekend is meer aandacht voor sport uit de gemeente. Zo is wekelijks een live verslag van de voetbalwedstrijd van Heracles Almelo te horen.^{51 52}

Radio Almelo voldoet over het algemeen niet aan de ICE-norm, maar komt naar eigen zeggen jaarlijks wel bij de 50 procentnorm in de buurt. De omroep besteedt de laatste jaren tussen de 45 en 50 procent van de toetsingstijd aan informatieve, culturele en educatieve programma's.⁵³ Het meest recente ICE-percentages van de omroep waarover het Commissariaat voor de Media beschikt, dateert uit 2003. In dat jaar werd een score van 54 procent behaald. De omroep heeft dat percentage zelf bij het Commissariaat opgegeven. Over 2004 heeft de omroep geen opgave gedaan. Recentere cijfers heeft het Commissariaat niet, omdat 2004 het laatste jaar was waarover verplicht de cijfers van de omroep zijn opgevraagd. Sindsdien worden steekproeven uitgevoerd.⁵⁴

Hoofdredacteur Hazelaar maakt zich geen zorgen om het niet halen van de ICE-norm: "We hebben er nog nooit een boete voor gekregen van het Commissariaat voor de Media. De keren dat we een boete kregen, was dat omdat we de ICE-informatie te laat hadden aangeleverd of omdat jongeren onvoldoende waren vertegenwoordigd in het programmabeleid bepalend orgaan." Omroep Almelo hecht wel veel waarde aan de eisen

⁵¹ Radioprogrammering van Omroep Almelo op www.omroepalmelo.nl

⁵² Eigen interview met Alex Hazelaar, hoofdredacteur Omroep Almelo

⁵³ Eigen interview met Alex Hazelaar, hoofdredacteur Omroep Almelo

⁵⁴ Eigen interview met Matthijs Bremer, medewerker programmatoezicht Commissariaat voor de Media

die de Mediawet stelt. Hazelaar: "We maken toch onderdeel uit van de publieke omroep en door eisen te stellen, voorkom je dat een lokale omroep een hardrockzender wordt. Informatie staat bij ons dan ook centraal."

Het PBO van de omroep voldeed in 2006 aan de eisen van de Mediawet, maar kwam dat jaar slechts twee keer bijeen. Dat is weinig aangezien het Commissariaat voor de Media gemiddeld uitgaat van jaarlijks vier bijeenkomsten.⁵⁵

Hoe goed Radio Almelo beluisterd wordt, is moeilijk te zeggen. Het laatste luisteronderzoek stamt namelijk uit 1994. Toen bleek de omroep een luisterdichtheid van slechts 7 procent te hebben. Volgend jaar voert de gemeente een nieuw luisteronderzoek uit.

1.3 Stadsradio Deventer FM

De Stichting Lokale Omroep Deventer (SLOD) is de houder van de zendmachtiging van de lokale publieke omroep in Deventer. De stichting is dan ook verantwoordelijk voor de omroep. Deventer Televisie en Stadsradio Deventer FM verzorgen in opdracht van de SLOD als productiebedrijven de uitzendingen op televisie en radio. Opmerkelijk is echter dat Deventer Televisie en Stadsradio Deventer FM niet samenwerken en aparte besturen hebben.

Stadsradio Deventer FM heeft op dit moment één reclamemedewerker in dienst, die is september dit jaar bij de omroep komen werken. De nieuwsafdeling draait volledig op vrijwilligers. Tot begin dit jaar had de omroep wel één betaalde kracht op de nieuwsredactie. Die persoon deed redactiewerk, las het lokale nieuws, maakte 's middags het eigen muziekprogramma Club DFM en presenteerde dagelijks tussen 12.00 uur en 13.00 uur het nieuws- en actualiteitenprogramma Deventer FM Actueel. Dat programma werd 's avond tussen 18.00 uur en 19.00 uur herhaald. Nadat deze kracht op 1 januari dit jaar vertrok, is de omroep vrij snel gestopt met Deventer FM Actueel. Bestuurslid en programmamaker Jakob Hut: "Ik heb het er zelf nog een halfjaar bijgedaan, maar dat viel niet te combineren met ander werk dat ik al vrijwillig voor de omroep doe."

Sinds het vertrek van de betaalde kracht heeft ook een aantal vrijwilligers het bijltje erbij neergegoid. Zo is een vrijwilliger vertrokken die het nieuws op zaterdag verzorgde. Ook drie van de vier zaterdagdiskjockeys zijn opgestapt. Doordat de omroep onvoldoende nieuwe vrijwilligers heeft gevonden, is de programmering behoorlijk leeg geraakt. Zo zijn naast het nieuws- en actualiteitenprogramma ook de hele zaterdagprogrammering en het muziekprogramma Club DFM geschrapt. Wel zendt de omroep doordeweeks nog dagelijks tussen zeven uur 's ochtends en zes uur 's avonds ieder uur op het halve uur een lokaal nieuwsbulletin uit. Verder maakt Jakob Hut doordeweeks van 7.00 uur tot 9.00 uur een ochtendprogramma, waarin wat uitgebreider aandacht is voor het nieuws uit Deventer. Van 9.00 uur tot 12.00 uur staat vervolgens het verzoekplatenprogramma De Jukebox geprogrammeerd, maar vanaf 12.00 uur zorgt de muziekcomputer voor vulling van de zendtijd.

Toch vindt Jakob Hut dat de nieuwsvoorziening van Deventer FM constant is gebleven: "Eigenlijk is alleen Deventer FM Actueel verdwenen, waarin we vier blokjes lokaal nieuws brachten. Ondanks dat we moeten roeien met de riemen die we hebben, zijn we actueler dan De Stentor." Feit is wel dat de omroep in haar 15-jarig bestaan nog nooit de ICE-norm heeft gehaald. De hoogste ICE-score van 48 procent behaalde de omroep in 2005. Volgens Jinne Meinema, voorzitter van de SLOD, is op dit moment zelfs 80 procent van de zendtijd gevuld met muziek. Ook daar maakt Hut zich weinig zorgen om: "De ICE-norm is volledig achterhaald. Die dateert al van voor het ontstaan van de regionale

⁵⁵ Eigen interview met Ronald van der Schagt, medewerker afdeling zendtijd en kabelzaken Commissariaat voor de Media

omroepen. Luisteraars zitten nu niet meer te wachten op een station met de helft van de tijd gesproken woord. Het gaat erom dat je radio maakt die aansluit bij je doelgroep. Als wij dat doen door het draaien van muziek en nieuwsbulletins op de halve uren, dan vind ik dat prima." Verder functioneert het programmabeleid bepalend orgaan van de omroep niet naar tevredenheid.⁵⁶

Over het algemeen waarderen de inwoners van Deventer Stadsradio Deventer. Uit het meest recente onderzoek van de SLOD blijkt dat Deventer FM gemiddeld een 7,1 krijgt van haar luisteraars. Uit dat onderzoek van eind 2006, begin 2007 blijkt dat 80 procent van de Deventenaren van 18 jaar en ouder wekelijks naar de radio luistert. Van die 80 procent luistert een kwart naar Deventer FM. Dat betekent dat de omroep per week 17-duizend luisteraars heeft.⁵⁷

Deventer FM richt zich in de praktijk vooral op de 18- tot 50-jarigen. Jakob Hut: "Dat is door de jaren heen zo gegroeid. Je moet ook niet de illusie hebben dat je iedereen kunt bereiken. Als lokale omroep mogen we onze handen dicht knijpen dat we dit voor elkaar krijgen." Uit een vorig jaar gehouden onderzoek van de gemeente Deventer blijkt dat de lokale omroep onder de inwoners van 18 jaar en ouder een weekbereik heeft van 8 procent. De meeste luisteraars zijn tussen de 25 tot 34 jaar (29 procent) en tussen de 50 tot 64 jaar (24 procent).⁵⁸ De onderzoeken geven dus aan dat het aantal luisteraars het afgelopen jaar is toegenomen, terwijl in de programmering meer aandacht is gekomen voor muziek.

1.4 Enschede FM

Enschede FM is de lokale publieke radio-omroep in Enschede. De omroep heeft een moeilijke periode achter de rug. Op 12 september is op aanvraag van het toenmalige bestuur van de Stichting Lokale Omroep Enschede (SLOE) het faillissement uitgesproken. De SLOE beheerde de zendmachtiging van Enschede FM en de kabelkrant TV Enschede. De ondergang is grotendeels te wijten aan het feit dat de inkomsten structureel achterbleven bij de uitgaven.

De omroep is echter maar korte tijd uit de lucht geweest, omdat binnen 24 uur alweer een doorstart is gemaakt. Een nieuwe stichting, de Stichting Omroep Enschede (SOE), nam het stokje over. Om de overlevingskansen van de lokale omroep in Enschede te onderzoeken, heeft het college van burgemeester en wethouders oud-wethouder André le Loux benaderd. Le Loux heeft de mogelijkheden bekeken en kwam tot de conclusie dat in Enschede wel degelijk een professionele omroep kan bestaan, maar dat ingrijpende veranderingen nodig zijn zoals het schrappen van betaalde banen. Van de acht betaalde medewerkers, hebben drie het veld al moeten ruimen. Op dit moment heeft Enschede FM nog vier mensen met een subsidiebaan in dienst. Twee hebben een 'In-en Doorstroombaan' en twee werken via het leerwerkbedrijf DCW van de gemeente. Deze DCW'ers moeten binnenkort waarschijnlijk ook vertrekken omdat er geen geld meer voor is. Daarnaast is nog een parttimer werkzaam, die de omroep wel volledig zelf betaalt. Wil Enschede FM exploitabel zijn, dan is volgens Le Loux slechts plaats voor 2,5 fulltime-equivalent (Fte). De bedoeling is wel dat het aantal betaalde medewerkers toeneemt als de omroep financieel beter gaat draaien.^{59 60 61 62}

⁵⁶ Advies commissie lokale omroep Deventer, Advies commissie lokale omroep Deventer, pagina's 7 & 9

⁵⁷ Eigen interview met Jinne Meinema, voorzitter Stichting Lokale Omroep Deventer

⁵⁸ Advies commissie lokale omroep Deventer, Advies commissie lokale omroep Deventer, pagina's 7 & 8

⁵⁹ Realistische ambities – Plan van aanpak 2008-2012 Nieuwe Lokale Omroep Enschede, André le Loux, pagina's 2 t/m 8

⁶⁰ Voorstel aan de gemeenteraad - instemmen met financiële bijdrage aan de Stichting Omroep Enschede, College van burgemeester en wethouders gemeente Enschede, 13 november 2007, pagina 3

⁶¹ Eigen interview met André le Loux, oud-wethouder gemeente Enschede

⁶² Eigen interview met Jan Meijer, oud-voorzitter Stichting Lokale Omroep Enschede

De luisteraars merken op dit moment weinig van het feit dat Enschede FM in afgeslankte vorm verder is gegaan. Alleen het ochtendprogramma is geschrapt, van 7.00 uur tot 10.00 uur staat nu de muziekcomputer aan. Ook gaat het sportprogramma op zondagmiddag niet meer door als daarvoor geen vrijwilligers te vinden zijn.

De omroep zendt doordeweeks iedere middag van 12.00 uur tot 14.00 uur en van 17.00 uur tot 18.00 uur een actualiteitenprogramma uit. Tussen 17.00 en 18.00 uur wordt wel veel nieuws herhaald van eerder die middag. 's Ochtends van 10.00 uur tot 12.00 uur staat een informatief programma geprogrammeerd, waarin ook verzoekplaten worden gedraaid. 's Avonds zijn doelgroepprogramma's te horen, zoals een programma gemaakt door studenten van de Saxion Hogeschool in Enschede en de Universiteit Twente. In het weekend is meer aandacht voor sport, natuur en dialect.⁶³

De omroep draait nu op de kracht van zo'n 130 vrijwilligers. Slechts één van hen heeft na de doorstart afscheid genomen. Bijna alle vrijwilligers werken op de nieuwsafdeling en plaatsen berichten op de kabelkrant. Een groot deel is student journalistiek. Om de vrijwilligers aan te sturen, heeft het nieuwe Enschede FM tijdelijk een programmamanager ingehuurd. In de oude situatie ontbrak het aan die aansturing, waardoor grote problemen ontstonden. Oud-voorzitter Jan Meijer van de SLOE: "Zo was er soms niemand die reclame in de uitzendcomputer zette, dat heeft ons veel geld gekost." Meijer is momenteel nog zo nu en dan als bestuursadviseur bij de omroep betrokken.

Enschede FM voldoet ieder jaar aan de ICE-norm. September vorig jaar heeft het Commissariaat voor de Media de laatste controle uitgevoerd. De omroep zegt dat daaruit bleek dat maar liefst 71 procent van de toetsingstijd aan informatie, cultuur en educatie wordt besteed. De jaren daarvoor zijn percentages tussen de 55 en 70 procent behaald. De luistercijfers van Enschede FM zijn ook redelijk goed. Het laatste onderzoek van twee jaar geleden geeft aan dat 23 procent van de inwoners van de stad wekelijks ten minste vier uur naar de zender luistert. Dat zijn zo'n 30-duizend mensen. Het grootste deel is tussen de 25 en de 40 jaar oud en relatief hoog opgeleid.^{64 65}

Ook het programmabeleid bepalend orgaan van de omroep voldoet aan de eisen van de Mediawet. De stromingen die volgens het Commissariaat voor de Media in het PBO horen, zijn daarin ook opgenomen. De vertegenwoordiging is daarmee voldoende representatief. Alle leden van het PBO van de oude stichting, SLOE, zijn overigens overgegaan naar het PBO van de nieuwe stichting, SOE.⁶⁶

Doordat een groot deel van de vrijwilligers binnen een aantal jaar vrijwel zeker de omroep gaat verlaten, vanwege de overstap naar een betaalde baan in de journalistiek na het afronden van de studie, is het de vraag of de omroep ook de komende jaren aan de eisen van de Mediawet kan blijven voldoen. Daar zal aanwas van veel nieuwe medewerkers voor nodig zijn.

⁶³ Eigen interview met Jan Meijer, oud-voorzitter Stichting Lokale Omroep Enschede

⁶⁴ Eigen interview met Jan Meijer, oud-voorzitter Stichting Lokale Omroep Enschede

⁶⁵ Eigen interview met Matthijs Bremer, medewerker programmatoezicht Commissariaat voor de Media

⁶⁶ Voorstel aan de gemeenteraad - instemmen met financiële bijdrage aan de Stichting Omroep Enschede, College van burgemeester en wethouders gemeente Enschede, 13 november 2007, pagina 2

1.5 Radio Hengelo

De Stichting Lokale Omroep Hengelo (SLOH) bestuurt Radio Hengelo en beheert de zendmachtiging van de omroep. De stichting heeft de kabelkrant TV Hengelo uitbesteed aan een productiebedrijf. De Vereniging Vrijwilligers Lokale Omroep Hengelo is verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken en maakt onder meer de radioprogramma's. De vereniging bestaat uit zo'n tachtig vrijwilligers, maar in de praktijk zijn zo'n veertig van hen actief voor de omroep. Zo'n tien vrijwilligers zorgen voor de nieuwsvoorziening. De omroep heeft geen betaalde krachten in dienst. Tot zo'n vier jaar terug vervulde de hoofdredacteur van de omroep een ID-baan, maar na het afschaffen van de ID-regeling is die persoon ontslagen.⁶⁷

Radio Hengelo richt zich op alle inwoners van de stad en is vooral een muziekstation. Doordeweeks is weinig aandacht voor lokaal nieuws en bestaat de dagprogrammering uit non-stop muziek. Pas vanaf 17.00 uur zijn gepresenteerde programma's te horen, maar de eerste twee uren gaat het om herhalingen van eerder uitgezonden programma's. In de avonden staan wel wat informatieve programma's geprogrammeerd, zoals een jongerenprogramma op vrijdagavond en één keer in de maand een politiek programma. Maar dat ook bij de meeste avondprogramma's de nadruk op de muziek ligt, stemt voorzitter Wieger Mulder van de SLOH niet al te positief. "Het zijn allemaal goedwillende amateurs, op één na zonder een journalistieke opleiding. We zitten nu echt in een dip. Actieve vrijwilligers zijn gestopt en worden niet vervangen. Daardoor hebben we dit jaar al een paar programma's moeten schrappen."

In het weekend staat nieuws en informatie meer centraal op de zender. Zo is zondagmiddag tussen 12.00 uur en 13.00 uur een nieuws- en actualiteitenprogramma te horen en tussen 13.00 uur en 14.00 uur een discussieprogramma over het lokale nieuws. Verder brengt de omroep op zaterdagavond en zondagmiddag een drie uur durend sportprogramma, met onder meer rechtstreekse wedstrijdverslagen. Doordeweeks zijn wel mensen op de redactie die het binnenkomende nieuws in de gaten houden en voorbereidend werk doen voor de nieuwsuitzending van zondag.^{68 69}

De omroep voldoet niet aan de ICE-norm. Volgens het Commissariaat voor de Media haalde de omroep over het jaar 2004 een percentage van 30,4 procent en over het jaar 2003 een percentage van 33,2 procent. Die cijfers heeft de omroep zelf bij het Commissariaat opgegeven. De omroep komt de laatste jaren naar eigen zeggen met percentages tussen de 40 en 45 procent dichterbij de 50 procentnorm in de buurt. Het PBO van de omroep voldoet wel aan de wettelijke eisen.^{70 71 72}

Om de journalistieke kwaliteit te verbeteren, wil de omroep een nieuwsredactie op zetten die drie keer per dag een nieuwsbulletin kan verzorgen. Dat bulletin kan een aantal uren achter elkaar herhaald worden. Op den duur moet dat uitgroeien naar dagelijkse nieuwsuitzendingen. "Maar daar is wel nieuw personeel voor nodig en het liefst een aantal betaalde medewerkers. Andere lokale omroepen in de regio met betaalde krachten doen het toch echt beter dan wij", laat Wieger Mulder weten. Mulder wil graag gaan samenwerken met andere lokale omroepen uit de regio. De omroep voert dan ook gesprekken met de omroepen uit Almelo, Borne, Enschede en Oldenzaal.

In 2006 is door de Wetenschapswinkel van de Universiteit Twente onderzoek gedaan naar de luistercijfers van Radio Hengelo. Uit het onderzoek kwam naar voren dat zo'n 71

⁶⁷ Eigen interview met Wieger Mulder, voorzitter Stichting Lokale Omroep Hengelo

⁶⁸ Eigen interview met Wieger Mulder, voorzitter Stichting Lokale Omroep Hengelo

⁶⁹ Programmering van Radio Hengelo op www.radiohengelo.nl

⁷⁰ Eigen interview met Matthijs Bremer, medewerker programmatoezicht Commissariaat voor de Media

⁷¹ Eigen interview met Wieger Mulder, voorzitter Stichting Lokale Omroep Hengelo

⁷² Eigen interview met Ronald van der Schagt, medewerker afdeling zendtijd en kabelzaken Commissariaat voor de Media

procent van de ondervraagden bekend is met Radio Hengelo. Zo'n 53,3 procent van hen luistert wel eens naar de lokale omroep, maar het grootste deel stemt er slechts één tot twee uur per week op af. Radio Hengelo kreeg als cijfer gemiddeld een 6,4. Een belangrijke reden om niet naar Radio Hengelo te luisteren, is dat de omroep erg weinig nieuws brengt.⁷³

1.6 Radio Zwolle

De Stichting Lokale Omroep Zwolle beheert de zendmachtiging van de Lokale Omroep Zwolle. Het is één bedrijf dat zowel radio (Radio Zwolle) als televisie (TV Zwolle) maakt. Daarnaast heeft de omroep teletekst en een eigen website. De omroep richt zich niet op een bepaalde doelgroep, maar bereikt in de praktijk vooral ouderen. Hoofdredacteur Raymond Koning van Radio Zwolle: "Ouderen luisteren het meest, maar we richten ons ook op de oudere jongere die geïnformeerd wil worden over lokale zaken en fijne muziek wil horen."

Bij Radio Zwolle werken zo'n 130 vrijwilligers, slechts 15 van hen houden zich bezig met nieuws en sport. Bij Radio Zwolle werken geen betaalde krachten. TV Zwolle heeft wel de beschikking over drie betaalde krachten. Het gaat om een hoofdredacteur, een eindredacteur en een medewerker van de kabelkrant. Radio en televisie werken in de praktijk erg weinig samen, doordat de radioafdeling geen betaalde journalisten in dienst heeft. In het verleden heeft Radio Zwolle wel gebruik gemaakt van gesubsidieerde banen: ID-banen en banen in het kader van de Wet inschakeling werkzoekenden (Wiw). Die regelingen waren bedoeld om langdurig werklozen aan een baan te helpen. Na het afschaffen van die regelingen in 2004 heeft Omroep Zwolle afscheid moeten nemen van deze krachten.⁷⁴

Doordat Radio Zwolle op dit moment geen betaalde kracht heeft, vindt de omroep de journalistieke kwaliteit ook onvoldoende gewaarborgd. De omroep maakt geen nieuwsprogramma's, maar probeert het nieuws wel op andere manieren te brengen. "Het is meer op achtergronden gericht. We doen verslag van evenementen, maar het gewone nieuws zoals een aanrijding laten we noodgedwongen liggen", zegt hoofdredacteur Koning. Op educatief gebied maakt de omroep wel een kinderprogramma en een jazzprogramma. Verder zit in een klassiek programma een jongerendeel en zijn educatieve quizzen opgenomen in de ochtendprogramma's. Ook heeft de omroep een cultuurprogramma en komen er binnenkort programma's voor studenten bij.

Ondanks het feit dat Radio Zwolle geen nieuwsprogramma heeft, haalt de omroep toch de ICE-norm. Raymond Koning: "Tot nu toe voldoen we op papier ieder jaar aan de norm, maar het blijft moeilijk overdag voldoende nieuws en informatie te brengen. Een dagelijks nieuwsprogramma is van groot belang daarbij." Uit een onlangs gehouden onderzoek van studenten van Landstede Beroepsopleidingen in samenwerking met het onderzoeksbureau Right blijkt ook dat de avondprogrammering bij het publiek meer leeft dan de dagprogrammering.⁷⁵ Het meest recente ICE-percentages van Radio Zwolle waarover het Commissariaat voor de Media beschikt, dateert uit 2003. Toen haalde de omroep een score van 57 procent. Over het jaar 2004 is geen opgave gedaan bij het Commissariaat.⁷⁶ Volgens het Commissariaat voldoet ook het programmabeleid bepalend orgaan van de omroep aan de eisen van de Mediawet.⁷⁷

⁷³ Luisteronderzoek Radio Hengelo mei 2006, Wetenschapswinkel Universiteit Twente, pagina 12 t/m 18

⁷⁴ Eigen interview met Raymond Koning, hoofdredacteur Radio Zwolle

⁷⁵ Eigen interview met Raymond Koning, hoofdredacteur Radio Zwolle

⁷⁶ Eigen interview met Matthijs Bremer, medewerker programmatoezicht Commissariaat voor de Media

⁷⁷ Eigen interview met Ronald van der Schagt, medewerker afdeling zendtijd en kabelzaken Commissariaat voor de Media

Hoofdstuk 2:

De invloed van de financiering op de professionaliteit van RTV Oost en lokale radio-omroepen in Overijssel

Financieel gezien is de situatie van lokale radio-omroepen in Overijssel niet te vergelijken met die van de regionale omroep RTV Oost. De provincie Overijssel moet RTV Oost een subsidie geven die het mogelijk maakt kwalitatief goede programma's te maken. Gemeenten bepalen echter zelf hoeveel subsidie ze geven aan de lokale omroep. De ene omroep krijgt €1,11 per huishouden dat het Rijk voor de lokale omroep in het gemeentefonds stopt, of zelfs nog meer, terwijl de andere omroep dat bedrag niet krijgt. Daardoor ontstaan journalistiek gezien grote verschillen. De Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland (OLON) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) vinden dat alle omroepen ten minste het geld uit het gemeentefonds moeten krijgen om te kunnen overleven.^{78 79} Ook de hoogte van de reclame-inkomsten draagt bij aan de mate van journalistieke kwaliteit die geleverd kan worden.

2.1 RTV Oost

Radio en TV Oost heeft ruim voldoende financiële middelen om continuïteit in de nieuwsvoorziening aan te brengen. Alle journalisten hebben een betaalde baan en worden volgens de CAO voor het omroeperspersoneel betaald. Daarnaast huurt de omroep freelancers in en zijn reserves aanwezig om indien nodig investeringen te doen.

De provincie Overijssel moet sinds begin 2006 garant staan voor een dusdanige subsidie dat RTV Oost kwalitatief hoogwaardige programma's kan maken. Dit is een verplichting op basis van de Mediawet. De subsidie komt uit het provinciefonds. Hiervoor heeft het Rijk in 2006 een bedrag overgeheveld. Eerder kwam het bedrag niet in het provinciefonds terecht, maar stelde het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap het geld beschikbaar en zorgde het Commissariaat voor de Media vervolgens voor de verdeling. Het bedrag werd alleen verstrekt als de provincie ook zelf een regionale omroep financierde.^{80 81 82}

In 2006 kreeg RTV Oost in totaal zo'n 9,8 miljoen euro subsidie. Veruit het grootste gedeelte daarvan kwam uit het provinciefonds. Voor het in stand houden van een hoogwaardige programmering stelde de provincie Overijssel, naast de reguliere subsidie, een extra bedrag beschikbaar van zo'n 227-duizend euro. Ook droeg de provincie 400-duizend euro bij aan het politieke programma 'In de Wandelgangen'.⁸³

Afgelopen jaar maakte de omroep een nettowinst van ruim 607-duizend euro. Dat is voor een belangrijk deel te danken aan het feit dat ruim een miljoen euro meer reclame werd verkocht dan verwacht. De netto reclameomzet kwam uit op bijna 3,6 miljoen euro en dat is een historisch hoogtepunt. Deze forse toename komt grotendeels door de verkoop van reclamezendtijd rond de regiosoap 'Van Jonge Leu en Oale Groond'. Reclame vormt zo'n 30 procent van de totale inkomsten van de omroep, de rest is vrijwel uitsluitend subsidie.⁸⁴

⁷⁸ Eigen interview met Ilja Geukers, beleidsmedewerker Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland

⁷⁹ Eigen interview met Lydia Jongmans, beleidsmedewerker Vereniging van Nederlandse Gemeenten

⁸⁰ Jaarverslag 2006, Commissariaat voor de Media, pagina 27

⁸¹ Jaarverslag 2006, Stichting Regionale Omroep Overleg en Samenwerking, pagina 11

⁸² Eigen interview met Richel Bernsen, beleidsmedewerker Stichting Regionale Omroep Overleg en Samenwerking

⁸³ Jaarrekening 2006, RTV Oost, pagina's 5, 10 & 13

⁸⁴ Jaarrekening 2006, RTV Oost, pagina's 5, 7 & 10

2.2 Radio Almelo

Radio Almelo verkeert financieel gezien al jaren op de rand van de afgrond. "Een jaar of vijf geleden was het zelfs zo erg dat wanneer de koffie en het kopieerpapier op waren, we geen geld hadden om nieuwe te kopen", laat hoofdredacteur Alex Hazelaar weten. De gemeente Almelo erkende de problemen en besloot vorig jaar eenmalig 30-duizend euro toe te kennen om een faillissement te voorkomen. Het geld was bedoeld om een nog openstaande renteloze lening van ruim 11-duizend euro bij de gemeente af te lossen en een aantal hoogstnoodzakelijke technische investeringen te doen. Voorwaarde was wel dat de organisatie zich zou omvormen tot een vrijwilligersorganisatie met een beperkte professionele aansturing. Het feit dat nu twee van de drie betaalde krachten moeten vertrekken, heeft echter te maken met het stopzetten van de subsidie voor die gesubsidieerde banen.^{85 86 87}

De problemen waar de omroep mee kamt, zijn grotendeels te wijten aan te hoog ingeschatte reclame-inkomsten. Volgens de omroep gaat de reclameverkoop de laatste jaren wel duidelijk beter. Dat komt onder meer doordat in 2002 een nieuw bestuur is gekomen, die meer aandacht schenkt aan reclame. "We kunnen nu weer koffie en kopieerpapier kopen, maar we hebben nog steeds geen geld om een nieuwe kracht aan te nemen. De reclame-inkomsten zitten nu wel op het maximum, we laten niet veel liggen", aldus hoofdredacteur Hazelaar. Toch heeft de omroep op dit moment geen reserve om een kapotte zender waarmee live verslag kan worden gedaan, te vervangen.

De gemeente Almelo stelt jaarlijks een subsidie van zo'n 41-duizend euro aan de lokale omroep beschikbaar. Dat is meer dan het Rijk voor de omroep in het gemeentefonds stopt. Almelo heeft namelijk zo'n 31-duizend huishoudens. In totaal haalt de omroep jaarlijks zo'n 100-duizend euro binnen. Naast subsidie en reclame-inkomsten gaat het om opbrengsten van zendtijdverkoop aan de gemeente en de kerken, die beiden wekelijks een eigen programma maken.^{88 89 90}

Om de toekomstmogelijkheden van Omroep Almelo te onderzoeken, heeft wethouder Bert Kuiper een commissie in het leven geroepen. Die moet advies uitbrengen over de betekenis van de lokale omroep in de Almelo'se samenleving. De gemeente kan op dit moment geen mededelingen doen over de voorlopige resultaten.⁹¹

2.3 Stadradio Deventer FM

De Stichting Lokale Omroep Deventer (SLOD) is de houder van de zendmachtiging in Deventer en ontvangt de gemeentelijke subsidie. De SLOD bepaalt hoeveel geld naar Stadradio Deventer FM (DFM) en naar Deventer Televisie (DTV) gaat. Deventer FM en DTV zijn aparte stichtingen met aparte besturen. Ze werken volledig zelfstandig bij het produceren en uitzenden van de programma's. Tot en met 2005 kreeg de SLOD jaarlijks 55-duizend euro subsidie te verdelen. In 2006 en 2007 is dat incidenteel verhoogd naar 90-duizend euro.⁹² Aangezien Deventer zo'n 40-duizend huishoudens telt, krijgt de lokale omroep al jaren meer subsidie dan het Rijk ervoor in het gemeentefonds stopt.⁹³

⁸⁵ Eigen interview met Gert Jan Zweep, beleidsmedewerker kunst & cultuur gemeente Almelo

⁸⁶ Raadsbesluit over subsidie lokale omroep, Gemeenteraad gemeente Almelo, 31 oktober 2006

⁸⁷ Raadsvoorstel over subsidie lokale omroep, College van burgemeester en wethouders gemeente Almelo, 26 september 2006

⁸⁸ Eigen interview met Alex Hazelaar, hoofdredacteur Omroep Almelo

⁸⁹ 3^e Kwartaalbericht 4*3 van 2007, Gemeente Almelo, pagina 1

⁹⁰ Raadsbesluit over subsidie lokale omroep, Gemeenteraad gemeente Almelo, 31 oktober 2006

⁹¹ Eigen interview met Gert Jan Zweep, beleidsmedewerker kunst & cultuur gemeente Almelo

⁹² Eigen interview met Jinne Meinema, voorzitter Stichting Lokale Omroep Deventer

⁹³ Statistisch Zakboek Deventer 2007, Gemeente Deventer, pagina 8

De gemeente Deventer heeft de subsidie verhoogd, omdat DTV op de rand van de afgrond verkeerde en de SLOD niet bij machte was in te grijpen. Om een faillissement te voorkomen, besloot de gemeenteraad bij te springen.^{94 95} Op dit moment ligt er een plan om de subsidie nog verder te verhogen. Een commissie die op verzoek van het gemeentebestuur de toekomstmogelijkheden van de lokale omroep heeft onderzocht, komt tot de conclusie dat 180-duizend euro subsidie nodig is om de omroep goed te laten functioneren en een reserve op te bouwen voor incidentele tegenvallers. Ook moeten radio en tv samen minimaal 200-duizend euro aan reclame binnen gaan halen.⁹⁶

In de huidige situatie ontvangt Stadsradio Deventer FM geen structurele subsidie. De SLOD weigert dat, omdat Deventer FM een commerciële licentie in eigen beheer heeft. De SLOD dringt er op aan dat DFM die inlevert, maar de omroep weigert dat. Voorzitter Jinne Meinema van de SLOD: "Zolang Deventer FM niet doet wat wij willen, krijgen zij geen structurele subsidie." De stichting gaf de afgelopen twee jaar echter wel een structurele subsidie van 65-duizend euro aan Deventer Televisie.

Stadsradio Deventer FM krijgt alleen projectgeld. Volgens de SLOD was dat de afgelopen vier jaar zo'n 80-duizend euro. Zo heeft de omroep in 2004 geld gekregen voor de aanschaf van een nieuw automatiseringssysteem.^{97 98} Lydia de Jongh, penningmeester van Deventer FM, is niet te spreken over de financieringswijze. "We kregen precies genoeg geld om het systeem aan te schaffen, maar we houden er niets aan over. De SLOD kijkt altijd eerst naar DTV en pas als geld overblijft, komen wij in beeld."

Het gevolg is dat Deventer FM vrijwel volledig moet zien rond te komen van reclame-inkomsten. Pas sinds een aantal maanden heeft de omroep een reclamemedewerker in dienst die zich fulltime kan storten op de verkoop van reclame. Voorzitter Marcel Schaufeli heeft jaren de verkoop gedaan, maar doordat steeds meer vrijwilligers bij de omroep vertrokken, kwam de hoogste prioriteit te liggen bij het vol krijgen van de programmering en dus niet bij de verkoop van reclame.⁹⁹ Volgens Lydia de Jongh heeft dat grote gevolgen gehad voor de inkomsten van de omroep. "In 2004 hebben we de exploitatiekosten er nog uit weten te halen, maar in 2005 en 2006 is verlies gedraaid. Op dit moment zitten we op de nullijn". Hoeveel reclame-inkomsten Stadsradio Deventer FM de afgelopen jaren heeft gehad, wil De Jongh niet vrijgeven.

2.4 Enschede FM

Financieel gezien verkeert Enschede FM in zwaar weer. In september is de omroep failliet verklaard nadat het tekort was opgelopen tot 130-duizend euro. Jarenlang waren de uitgaven structureel hoger dan de inkomsten. Vooral op het gebied van reclame heeft de omroep teveel geld misgelopen. De directe aanleiding voor het faillissement was echter een onvoorziene belastingschuld van 80-duizend euro.^{100 101}

De Stichting Lokale Omroep Enschede (SLOE), die tot het faillissement de uitzendlicentie in handen had, besteedde de reclameverkoop uit aan de uitgever Wegener Huis-aan-huiskranten. Daarmee werd per jaar zo'n 60-duizend euro binnengehaald, maar dat bleek veel te weinig om het hoofd boven water te houden. Volgens oud-wethouder André le Loux die de toekomstmogelijkheden van de lokale omroep in Enschede heeft onderzocht, zat het faillissement er dan ook aan te komen. "De omroep had acht betaalde krachten in

⁹⁴ Raadsvoorstel over lokale omroep, College van burgemeester en wethouders gemeente Deventer, 27 juni 2006

⁹⁵ Raadsbesluit over lokale omroep, Gemeenteraad gemeente Deventer, 12 juli 2006

⁹⁶ Adviescommissie lokale omroep Deventer, Adviescommissie lokale omroep Deventer, pagina 16

⁹⁷ Eigen interview met Jinne Meinema, voorzitter Stichting Lokale Omroep Deventer

⁹⁸ Eigen interview met Lydia de Jongh, penningmeester Stadsradio Deventer FM

⁹⁹ Eigen interview met Lydia de Jongh, penningmeester Stadsradio Deventer FM

¹⁰⁰ Voorstel aan de gemeenteraad - instemmen met financiële bijdrage aan de Stichting Omroep Enschede, College van burgemeester en wethouders gemeente Enschede, 13 november 2007, pagina 1

¹⁰¹ Eigen interview met Jan Meijer, oud-voorzitter Stichting Lokale Omroep Enschede

dienst, maar de omroep kreeg per jaar in totaal maar 150-duizend euro binnen. De vaste lasten waren al 70-duizend euro, dus het personeel kon nooit betaald worden.” Wegener heeft de samenwerking per 1 januari volgend jaar opgezegd.

Volgens Le Loux en voorzitter Geert de Raad van de Stichting Omroep Enschede (SOE), die na het faillissement van de SLOE Enschede FM overnam, is minimaal twee ton aan reclame nodig om continuïteit in de nieuwsvoorziening aan te brengen. Volgens hen is dat onder het nieuwe bestuur ook haalbaar. Om inderdaad twee ton binnen te halen, wordt een acquisiteur aangesteld. Ook moet de omroep naast de lopende kabelkrant gaan starten met bewegende televisie. Daarmee zijn namelijk veel reclame-inkomsten te verwerven. Le Loux heeft ook aangeraden betaalde banen te schrappen en te verhuizen naar een ander pand, omdat de huur van het huidige pand veel te hoog is.¹⁰²

De gemeente Enschede ziet de noodzaak van een sterke lokale omroep. In het verleden is ze meerdere keren bijgesprongen om een dreigend faillissement af te wenden. Zo besloot het gemeentebestuur in september 2006 30-duizend euro bij te leggen. Daarnaast heeft Enschede dit jaar 20-duizend euro bijgedragen om de doorstart van Enschede FM mogelijk te maken. Op dit moment krijgt de lokale omroep een jaarlijkse subsidie van 54-duizend euro, terwijl het Rijk er per jaar 70-duizend euro voor in het gemeentefonds stopt. De Stichting Omroep Enschede zegt dat bedrag ook nodig te hebben om te overleven. De stichting heeft de gemeente gevraagd de subsidie structureel te verhogen. Daarnaast is gevraagd om een lening van 80-duizend euro voor het verder vormgeven van de doorstart. De gemeenteraad heeft 3 december besloten aan beide wensen tegemoet te komen, mede vanwege het plan van de omroep om bewegende televisie te gaan uitzenden. Met ingang van 2009 wordt de subsidie verhoogd. De gemeente maakt per direct de helft van het geleende bedrag over, het tweede deel wordt uitbetaald nadat de SOE een degelijk plan heeft ingediend voor het opstarten van bewegende televisie.^{103 104 105}

2.5 Radio Hengelo

De komende tijd krijgt Radio Hengelo het mogelijk financieel erg moeilijk. Net als Enschede FM besteedde Radio Hengelo de reclameverkoop uit aan Wegener Huis-aan-huiskranten. Maar Wegener heeft de samenwerking met beide omroepen met ingang van volgend jaar opgezegd. “Wij kregen jaarlijks een vast bedrag van een kleine 25-duizend euro. Dat was voor Wegener niet rendabel, omdat zij de laatste jaren geld bij moesten leggen”, aldus voorzitter Wieger Mulder van de Stichting Lokale Omroep Hengelo.

De omroep heeft al laten weten de reclame niet zelf te gaan verkopen, omdat de tijd daarvoor ontbreekt. Gevolg is dat de omroep de komende tijd veel geld zal mislopen. Mulder wil dat probleem oplossen door samenwerking met andere lokale omroepen in de regio, te weten die in Almelo, Borne, Enschede en Oldenzaal. “Door reclame samen te gaan uitbesteden, wordt je interessanter voor adverteerders.” Qua subsidie krijgt de omroep exact het bedrag wat het Rijk ervoor in het gemeentefonds stopt, dit jaar ruim 37-duizend euro. Toch heeft de gemeente Hengelo geen mediabeleid, omdat ze vindt dat van een vrijwilligersorganisatie geen journalistieke prestaties te verwachten zijn. Zolang het Commissariaat voor de Media niet ingrijpt, is de gemeente tevreden.^{106 107 108 109}

¹⁰² Realistische ambities – Plan van aanpak 2008-2012 Nieuwe Lokale Omroep Enschede, André le Loux, pagina’s 3 t/m 8

¹⁰³ Raadsbesluit - instemmen met financiële bijdrage aan de Stichting Omroep Enschede, Gemeenteraad gemeente Enschede, 3 december 2007

¹⁰⁴ Voorstel aan de gemeenteraad - instemmen met financiële bijdrage aan de Stichting Omroep Enschede, College van burgemeester en wethouders gemeente Enschede, 13 november 2007, pagina’s 3 & 4

¹⁰⁵ Eigen interview met Michael Haase, communicatieadviseur gemeente Enschede

¹⁰⁶ Eigen interview met Margreet Weide, beleidsmedewerker cultuur gemeente Hengelo

¹⁰⁷ Brief toekenning subsidie 2007 aan het bestuur van de Stichting Lokale Omroep Hengelo, College van burgemeester en wethouder gemeente Hengelo

2.6 Radio Zwolle

De gemeente Zwolle hecht veel waarde aan de lokale omroep. Volgens de gemeente is de omroep niet meer weg te denken uit een samenleving waarin kennis en informatie een steeds belangrijkere rol spelen. Door de laagdrempeligheid en de toegankelijkheid heeft de omroep een meerwaarde voor de gemeenschap. De gemeente investeert dan ook fors in Omroep Zwolle, mede door het feit dat de omroep lokale televisie aanbiedt.¹¹⁰ Zwolle sluit al het geld uit het gemeentefonds dat bedoeld is voor de lokale omroep aan de omroep door. Omroep Zwolle krijgt een structurele jaarlijkse subsidie van 52-duizend euro.^{111 112}

Daarnaast geeft de gemeente incidentele subsidies aan Omroep Zwolle. In 2003 kwam 100-duizend euro beschikbaar om een aantal hoogstnoodzakelijke technische investeringen te doen. Een jaar later schonk de gemeente 50-duizend euro voor het opstarten van televisie. De gemeente deed dat omdat de televisieprogramma's de politiek dichterbij de burger kunnen brengen. De laatste jaren heeft Omroep Zwolle geen extraatjes meer gehad van de gemeente.^{113 114}

Een andere belangrijke inkomstenbron voor de omroep is de verkoop van reclame via de kabelkrant, de televisie en de radio. Ook maakt de omroep films voor bedrijven en donateurs. De omroep streeft ernaar daarmee maandelijks zo'n 20-duizend euro binnen te halen, zodat die inkomsten jaarlijks op 2,5 ton uitkomen. Gemiddeld genomen lukt dat ook. Daardoor heeft de omroep net genoeg inkomsten om de vaste lasten te dragen.¹¹⁵

Om de journalistieke kwaliteit van de Radio Zwolle te verbeteren, wil de omroep een betaalde kracht aannemen. Op dit moment heeft alleen TV Zwolle de beschikking over betaalde medewerkers. De omroep wil de nieuwe kracht gaan betalen van reclame-inkomsten. Die medewerker moet gaan zorgen voor een goed nieuwsprogramma, zodat de omroep voor adverteerders interessanter wordt. Reclame lijkt ook de enige manier om extra inkomsten te verwerven, omdat Radio Zwolle op geld van de gemeente niet hoeft te rekenen. Hoofdredacteur Raymond Koning: "De gemeente heeft wel subsidiepotjes, maar geeft alleen geld als het gaat om nieuw beleid. We hebben in het verleden al geprobeerd subsidie te krijgen voor een vaste medewerker, maar dat is niet gelukt."

¹⁰⁸ Eigen interview met Wieger Mulder, voorzitter Stichting Lokale Omroep Hengelo

¹⁰⁹ Statistisch Jaarboek 2007, Gemeente Hengelo, pagina 30

¹¹⁰ Cultuurnota 2005-2008 De basis op orde, Gemeente Zwolle, pagina's 30 & 33

¹¹¹ Begroting 2007, Gemeente Zwolle, pagina 9

¹¹² Cultuurnota 2005-2008 De basis op orde, Gemeente Zwolle, pagina 17

¹¹³ Cultuurnota 2005-2008 De basis op orde, Gemeente Zwolle, pagina 33

¹¹⁴ Eigen interview met Raymond Koning, hoofdredacteur Radio Zwolle

¹¹⁵ Eigen interview met Raymond Koning, hoofdredacteur Radio Zwolle

Hoofdstuk 3:

Samenwerking tussen RTV Oost en lokale radio-omroepen in Overijssel

Alle lokale radio-omroepen in de vijf grote steden van Overijssel kampen met problemen. Ze beschikken over onvoldoende financiële middelen om betaalde krachten aan te nemen die kunnen zorgen voor voldoende journalistieke continuïteit. Stadsradio Deventer FM, Radio Hengelo en Radio Zwolle hebben helemaal geen betaalde journalisten in dienst. Radio Almelo houdt er nog maar één over nu door bezuinigingen twee van de drie betaalde krachten moeten vertrekken. Enschede FM is een aantal maanden geleden failliet gegaan en heeft meerdere krachten moeten ontslaan om een doorstart te maken.

Samenwerking met RTV Oost kan helpen om van lokale omroepen weer een volwaardige omroepaag te maken. Ze kunnen daardoor bijvoorbeeld gemakkelijker aan de eisen van de Mediawet voldoen. Die wet stelt als voorwaarde dat lokale omroepen de helft van de zogenoemde toetsingstijd, dat is de periode tussen 7.00 uur en 23.00 uur, besteden aan lokale informatie, cultuur en educatie, maar biedt ook ruimte voor samenwerking. Lokale omroepen mogen namelijk 25 procent van de toetsingstijd invullen met programmaonderdelen van de regionale omroep.

De Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland (OLON) ziet de voordelen van zo'n samenwerking, maar vindt wel dat lokale omroepen er heel bewust mee moeten omgaan. "Je kunt bijvoorbeeld twee keer per dag een uur nieuws uitzenden van de regionale omroep, maar beter is eerst te kijken naar je eigen programmering. Door bijvoorbeeld eigen doelgroepprogramma's te herhalen, kom je makkelijker aan de ICE-norm", aldus beleidsmedewerker Ilja Geukers. De OLON ziet meer in samenwerking tussen lokale omroepen onderling dan in samenwerking tussen lokale omroepen en RTV Oost. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is het daar helemaal mee eens en wijst samenwerking op lokaal en regionaal niveau in Overijssel zelfs van de hand. Beleidsmedewerker Lydia Jongmans: "Overijssel heeft twee totaal verschillende identiteiten, namelijk Twente en Salland. Die verschillen doe je teniet door samen te gaan werken of laat staan te fuseren." Beleidsmedewerker Richel Bernsen van de Stichting Regionale Omroep Overleg en Samenwerking (ROOS) is wel groot voorstander van samenwerking tussen lokale omroepen en RTV Oost. Ze denkt dat beide omroepzenders daardoor nieuws kunnen brengen dat dicht bij het publiek staat. "Dat kan door een lokale correspondent van een regionale omroep bij een lokale omroep in te zetten. Die correspondent zou zijn bijdragen kunnen leveren aan beide omroepen. Zo'n samenwerking komt op dit moment nog niet voor."

3.1 RTV Oost

Het gaat goed met RTV Oost. De omroep voldoet gemakkelijk aan de eisen die de Mediawet stelt. Zo wordt jaarlijks de ICE-norm behaald en functioneert het programmabeleid bepalend orgaan (PBO) van de omroep voldoende. Bovendien bereikten de reclame-inkomsten vorig jaar een historisch hoogtepunt. Ondanks het feit dat de kijkcijfers van TV Oost dalen, is Radio Oost al jaren de best beluisterde omroep van Overijssel. Meer dan 30 procent van de Overijsselaars stemt wekelijks af op de zender.

Toch wil de omroep de programma's nog beter afstemmen op de doelgroep. Eén van de manieren om dat te bereiken, is samenwerking met lokale omroepen in de provincie. Adjunct-hoofdredacteur Marcel Oude Wesselink heeft daar wel oren naar en richt zich in eerste instantie op de omroepen in de vijf grote steden. "Daar lopen mensen die de geur en de ziel kennen van de stad. Op die manier kunnen wij nog dieper wortelen in de grote steden en nog dicht bij de doelgroep komen."

Op dit moment lopen al gesprekken met de Stichting Omroep Enschede en de Stichting Lokale Omroep Deventer. RTV Oost stelt daarbij echter wel een aantal duidelijke

voorwaarden. Eén van de belangrijkste is dat de samenwerking zich niet beperkt tot radio, maar dat ook televisie en internet erbij worden betrokken. "Wil je als lokale omroep in de toekomst wat blijven betekenen, moet je die takken wel samenvoegen. Wij hebben dat al gedaan en zijn geen radio- of televisiestation meer, maar een uitgever van nieuws en informatie. Radio, tv en internet zijn niet meer dan transportmiddelen om de informatie bij het publiek te brengen", aldus Oude Wesselink.

Een tweede belangrijke voorwaarde is dat de lokale omroepen onder het management van RTV Oost gaan vallen. Volgens Oude Wesselink levert dat grote voordelen op voor de lokale omroepen. "Wij hebben een professioneel reclame- en managementbedrijf dat sturing kan geven aan de lokale omroepen. Op dit moment ontbreekt het daar aan bij die omroepen." De OLON raadt samenwerking op reclamegebied echter ten sterkste af. "Je raakt dan als lokale omroep helemaal ondergesneeuwd. Zo'n samenwerking betekent eigenlijk dat je je eigen omroep verkoopt", aldus beleidsmedewerker Ilja Geukers.

RTV Oost wil voor radio op den duur gebruik gaan maken van de reportages van de lokale omroepen. "Je moet uitkijken dat je geen kopie van Radio Oost neerzet in de stad, maar je kunt natuurlijk wel putten uit dezelfde bronnen." Marcel Oude Wesselink vult daarbij wel aan dat hij nog moet bekijken hoe dat exact ingevuld kan worden. Op televisiegebied ziet de omroep verdergaande mogelijkheden door het maken van een dagelijks journaal met op vaste tijden lokale vensters voor alle afzonderlijke steden.¹¹⁶

3.2 Radio Almelo

Radio Almelo verkeert in moeilijke tijden. Door ziekte van medewerkers en het schrappen van twee van de drie betaalde banen, moet de omroep het vrijwel volledig op de kracht van vrijwilligers doen. En dat heeft grote gevolgen voor de kwaliteit van de programma's. De drie dagelijkse nieuwsprogramma's worden nu 's avonds opgenomen, waardoor ze op de muziek na de hele dag hetzelfde klinken. Dat terwijl de omroep een kleine twee jaar geleden nog drie live programma's maakte, wat naar eigen zeggen klonk als het Radio 1 Journaal. Het lukt de omroep meestal ook niet om de ICE-norm te halen.

Door samen te werken met RTV Oost zou de omroep de zaken beter op de rails kunnen krijgen. De omroep kan bijvoorbeeld radio-items van de regionale omroep gaan uitzenden. Op die manier is niet de hele dag hetzelfde nieuws te horen. Een jaar of vijf geleden is al eens gepraat over samenwerking, maar dat ketste van beide kanten heel snel af. Adjunct-hoofdredacteur Marcel Oude Wesselink van RTV Oost: "De gesprekken zijn al in de voorbereidingsfase gestopt, omdat het er bij Radio Almelo te amateuristisch aan toe ging." Hoofdredacteur Alex Hazelaar van Radio Almelo zag een samenwerking niet zitten, omdat de visie van Oost hem niet aanstond. "Zij wilden het liefst dat wij hun raamprogrammering door zouden geven en dat we een halfuur per dag eigen nieuws zouden brengen. Dat is natuurlijk de omgekeerde wereld. Luisteraars van Radio Almelo willen geen nieuws horen uit Kampen, als ze dat wel willen combineren ze Radio Almelo wel met Radio Oost."

Toch staat Hazelaar wel open voor nieuwe gesprekken over samenwerking, maar dan wel deels op zijn voorwaarden. Hij wil alleen nieuws van Oost uitzenden waar Almeloërs iets mee hebben. "Ik denk aan cultuur, zoals een optreden van een regionale band. Ook samenwerking op het gebied van sport is mogelijk. Nu zie je bij wedstrijden van Heracles Almelo vaak journalisten van ons, van Oost en van de landelijke media. Dat is er minimaal één teveel, je zou elkaars materiaal moeten kunnen gebruiken." Ook ziet Hazelaar samenwerking met andere lokale omroepen uit buurgemeenten wel zitten. Op dit moment lopen gesprekken met de omroepen uit Borne, Oldenzaal, Hengelo en Enschede.

¹¹⁶ Eigen interview met Marcel Oude Wesselink, adjunct-hoofdredacteur RTV Oost

3.3 Stadsradio Deventer FM

Net als Radio Almelo kampt Stadsradio Deventer FM met behoorlijke problemen. Een aantal vrijwilligers en een belangrijke betaalde kracht hebben de omroep verlaten, zonder dat die plekken zijn opgevuld. De programmering is behoorlijk leeg geraakt, waardoor de omroep bij lange na niet voldoet aan de ICE-norm.

De gemeente Deventer hecht veel waarde aan een goed functionerende lokale omroep. Nadat in de zomer van 2006 de subsidie aan de Stichting Lokale Omroep Deventer (SLOD) met 35-duizend euro is verhoogd om een faillissement van Deventer Televisie (DTV) te voorkomen, wilde de gemeente weten welke toekomstmogelijkheden de omroep heeft. Een commissie die in het leven werd geroepen, concludeerde dat ingrijpende veranderingen nodig zijn om het hoofd boven water te houden. Het programmabeleid bepalend orgaan van de SLOD functioneert niet naar tevredenheid; het zorgt voor onvoldoende sturing waardoor Stadsradio Deventer FM en DTV in de praktijk als twee zelfstandige omroepen werken.^{117 118 119} Volgens het Commissariaat voor de Media voldeed het PBO in 2006 wel aan de wettelijke eisen.¹²⁰

Om de problemen te verhelpen, stuurt de commissie aan op reorganisatie van de lokale omroep. Deventer FM en Deventer Televisie zouden moeten fuseren en opgaan in een nieuwe stichting die de zendmachtiging gaat beheren. Bestuurlijke vernieuwing van de SLOD, die ook opgaat in de nieuwe stichting, is daarvoor noodzakelijk. Het plan is dus om één directie, één redactie en één advertentiebedrijf invulling te laten geven aan de uitzendingen op radio en tv. Zowel het college van burgemeester en wethouders als de gemeenteraad van Deventer zien dat de omroep niet op de huidige voet kan doorgaan en willen de aanbevelingen van de commissie overnemen. Ook het Commissariaat voor de Media is gezien de eisen in de Mediawet voorstander van reorganisatie.^{121 122} Deventer FM ziet het echter met leden ogen aan. Bestuurslid Jakob Hut: "Het plan zoals het er nu ligt, houdt in dat wij mogen solliciteren voor een baan bij de nieuwe stichting en dus niet automatisch worden aangenomen, dat is echt belachelijk. Als de plannen doorgaan, ben ik weg."

Besloten is een kwartiermaker aan te stellen die de reorganisatie gaat leiden en de plannen verder uitwerkt. De politiek stelt daarvoor 75-duizend euro beschikbaar. De kwartiermaker gaat onder meer uitzoeken hoeveel geld nodig is voor een goed functionerende lokale omroep. Volgens de onderzoekscommissie is dat 180-duizend euro subsidie en 200-duizend euro reclame-inkomsten. De verwachting is dat de kwartiermaker het bedrijfsplan maart volgend jaar indient en dat de politiek daarna besluit over de reorganisatie van de omroep.^{123 124 125}

Deventer FM zou niet alleen kunnen samenwerken met DTV, maar ook met RTV Oost om kwalitatief te verbeteren. Door bijvoorbeeld een aantal nieuwsprogramma's van de regionale omroep door te geven, kan makkelijker aan de ICE-norm worden voldaan. De

¹¹⁷ Adviescommissie lokale omroep Deventer, Adviescommissie lokale omroep Deventer, pagina's 7, 9, 15 & 16

¹¹⁸ Besprekingsvoorstel lokale omroep voor de politieke markt Deventer, gemeente Deventer, 21 november 2007

¹¹⁹ Eigen interview met Maarten-Jan Stuurman, woordvoerder gemeente Deventer

¹²⁰ Eigen interview met Ronald van der Schagt, medewerker afdeling zendtijd en kabelzaken Commissariaat voor de Media

¹²¹ Adviescommissie lokale omroep Deventer, Adviescommissie lokale omroep Deventer, pagina's 9 & 15 t/m 17

¹²² Raadsvoorstel over advies commissie lokale omroep Deventer, College van burgemeester en wethouders gemeente Deventer, 16 oktober 2007

¹²³ Raadsvoorstel over advies commissie lokale omroep Deventer, College van burgemeester en wethouders gemeente Deventer, 16 oktober 2007

¹²⁴ Raadsbesluit over advies commissie lokale omroep Deventer, Gemeenteraad gemeente Deventer, 4 december 2007

¹²⁵ Artikel kwartiermaker moet bedrijfsplan lokale omroepen nader uitwerken uit De Stentor van 22 november 2007

SLOD staat ook open voor samenwerking en heeft zelfs al gesprekken gevoerd met RTV Oost. Die stelt echter wel als voorwaarde dat samenwerking zowel op het gebied van radio als televisie gebeurt. Een fusie tussen DFM en DTV zou in dat opzicht dus uitkomst bieden. Verder wil RTV Oost het management van de lokale omroep overnemen.¹²⁶

Als het aan de SLOD ligt, gaat DTV bijvoorbeeld overdag uitzendingen van RTV Oost doorgeven, in plaats van haar eigen tekst-tv en kunnen de journalisten van DTV en DFM als correspondenten van RTV Oost optreden. Ook qua techniek en commercie kan volgens de stichting samen worden gewerkt.^{127 128} Jakob Hut van Deventer FM ziet dat echt niet zitten: "Als je als lokale omroep goed draait, ben je een grote concurrent voor de regionale omroep. Adverteerders stappen dan eerder naar ons dan naar RTV Oost. Samenwerking betekent pure marktbescherming voor de regionale omroep." Hut ziet echter wel andere mogelijkheden om van elkaar te profiteren. "Bij de redactie van Oost in Deventer werken nu twee mensen fulltime. Als op een gegeven moment voor één persoon niet voldoende werk meer is, zou diegene deels voor ons kunnen gaan werken. Dat zie ik niet echt als samenwerking, maar meer als een effectieve ruilverhouding."

Volgens Hut richt RTV Oost zich te veel op Twente wat samenwerking in de weg staat. Bestuursvoorzitter Marcel Schaufeli beaamt dat, maar ziet wel mogelijkheden: "Als RTV Oost de radiofrequentie in Salland afstoot, kunnen wij die gaan invullen. Je krijgt dan een Oost editie Deventer. Als wij een deel van het huidige budget van Oost krijgen, kunnen wij volledig los gaan van ze opereren. Zij kunnen zich dan helemaal op Twente richten." Als het aan Schaufeli ligt, kan Omroep Zwolle een dergelijke samenwerking aangaan voor Noordwest Overijssel, waardoor streekradio ontstaat. Radio Zwolle ziet wel de voordelen van streekradio, maar het voorstel van Schaufeli gaat echt te ver. Hoofdredacteur Raymond Koning: "Bij Oost kunnen ze dan veertig man naar huis sturen en een deel van de tent sluiten. Sorry, maar ik vind het erg onrealistisch." Marcel Oude Wesselink, adjunct-hoofdredacteur van RTV Oost, laat ook onmiddellijk weten dat een dergelijke opzet geen schijn van kans maakt. "Dat voorstel is compleet belachelijk. We hebben al één regionale omroep in de provincie en daarin is geen plek voor goedwillende amateurs. Zij hebben de kwaliteiten er niet voor. Het feit dat wij teveel op Twente zijn gericht, slaat ook nergens op. Kijk maar op onze site en je weet hoe het zit."

Net als bij Deventer FM heerst bij Omroep Zwolle het idee dat RTV Oost teveel op Twente is gericht. Raymond Koning stelt dan ook voor dat de provincie een onderzoek instelt naar de hoeveelheid Twents nieuws op de zender.

3.4 Enschede FM

In Enschede moet snel wat gebeuren om de toekomst van de lokale omroep veilig te stellen. Oud-wethouder André le Loux heeft in opdracht van de gemeente onderzocht hoe dat te realiseren is. Eén van die mogelijkheden is volgens hem schaalvergroting. Hij dringt aan op samenwerking met andere lokale omroepen, bijvoorbeeld door het uitwisselen van reportages die voor beide omroep interessant kunnen zijn, zoals die van de Military van Boekelo. Ook raadt Le Loux Enschede FM aan de reportagewagen vaker te gaan verhuren aan andere omroepen. "Op die manier verdient Enschede FM eraan en hoeven andere omroepen geen eigen wagen aan te schaffen." Volgens de oud-wethouder kan de omroep door samenwerking ook veel meer reclame-inkomsten binnenhalen. "Als individuele lokale omroep ben je vaak niet interessant voor grotere adverteerders, terwijl die essentieel zijn om een professionele omroep te realiseren. En die professionaliteit is weer noodzakelijk om interessant te zijn voor adverteerders."¹²⁹

¹²⁶ Eigen interview met Marcel Oude Wesselink, adjunct-hoofdredacteur RTV Oost

¹²⁷ Toekomstbeeld publieke lokale omroep in Deventer, Stichting Lokale Omroep Deventer, pagina 2

¹²⁸ Eigen interview met Jinne Meinema, voorzitter Stichting Lokale Omroep Deventer

¹²⁹ Realistische ambities – Plan van aanpak 2008-2012 Nieuwe Lokale Omroep Enschede, André le Loux, pagina's 3, 4 & 7

André le Loux ziet ook grote voordelen in samenwerking met RTV Oost. Hij stelt voor van elkaars diensten gebruik te maken bij het verslaan van gemeenteraadsvergaderingen. "RTV Oost zendt er vaak niet meer dan twee minuten van uit. Enschede FM en TV Enschede kunnen het soms zelfs integraal uitzenden. Door het uitwisselen van programmaonderdelen kunnen we tot structurele kostenverlaging komen", aldus Le Loux. Voorzitter Geert de Raad van de Stichting Omroep Enschede ziet die samenwerking ook zitten en heeft er al werk van gemaakt. "Het eerste wat ik deed toen ik de nieuwe voorzitter werd, was praten met RTV Oost over samenwerking. Ik denk dat zij ook van ons kunnen profiteren door bijvoorbeeld onze wedstrijdverslagen van FC Twente en de marathon van Enschede te gebruiken."

Verder heeft de oud-wethouder aangeraden contact te zoeken met het onderwijs. Op dit lopen zelfs al gesprekken met het ROC van Twente en Saxion Hogeschool in Enschede. De bedoeling is dat de scholen stagiaires gaan leveren, waardoor de omroep extra personeel krijgt. De omroep voert eveneens gesprekken met Wijktelevisie Pathmos en het Videoteam Zuid over samenwerking. Ook wordt gesproken met een plaatselijke woningbouwvereniging over goedkopere huisvesting.^{130 131}

3.5 Radio Hengelo

Het gaat niet goed met Radio Hengelo. Het aantal informatieve programma's van de omroep is gering en zal de komende tijd ook niet toenemen als zich geen nieuwe medewerkers melden. Op dit moment neemt het aantal medewerkers alleen maar af. Doordat Wegener Huis-aan-huiskranten de samenwerking op het gebied van reclame per 1 januari heeft opgezegd, is het ook uiterst onzeker hoeveel inkomsten de omroep de komende tijd zal binnenhalen.

De omroep ziet in dat snel iets moet gebeuren om de eigen toekomst veilig te stellen. Momenteel zijn al gesprekken gaande met andere lokale omroepen in de regio, te weten die uit Almelo, Borne, Enschede en Oldenzaal. Als het aan voorzitter Wieger Mulder van de Stichting Lokale Omroep Hengelo ligt, wordt samen een nieuwsredactie opgezet zodat Radio Hengelo doordeweeks meer aan nieuws kan doen. De bedoeling is ook om op reclamegebied de handen ineen te slaan.

In samenwerking met RTV Oost ziet de omroep ook mogelijkheden, maar dan wel op voorwaarde dat het beperkt blijft tot nieuws uit Twente. "We gaan geen nieuws uitzenden over Kampen of Olst, daar zitten onze luisteraars echt niet op te wachten", aldus Wieger Mulder. Op de vraag of samenwerking op reclamegebied tot de mogelijkheden behoort, is Mulder kort maar krachtig. "Dat wordt moeilijk, want op dat vlak zijn ze toch concurrenten van ons. Ik heb het idee dat rivaliteit heerst tussen beide partijen."

¹³⁰ Eigen interview met Geert de Raad, voorzitter Stichting Omroep Enschede

¹³¹ Eigen interview met André le Loux, oud-wethouder gemeente Enschede

3.6 Radio Zwolle

Net als de andere lokale radio-omroepen in de vijf grote steden van Overijssel, kampt Radio Zwolle met problemen. De omroep voldoet weliswaar ieder jaar aan de ICE-norm en haalt de benodigde hoeveelheid geld binnen om het hoofd boven water te houden, maar financiële middelen om een betaalde kracht aan te nemen zijn er niet. Radio Zwolle hoopt binnenkort wel een betaalde kracht aan te nemen, die een dagelijks nieuwsprogramma moet gaan maken. Op dit moment ontbreekt dat in de programmering. TV Zwolle brengt wel een dagelijks journaal. De bedoeling is dat radio en tv redactioneel meer gaan samenwerken na het opstarten van een nieuwsprogramma op de radio.^{132 133}

Mocht het Radio Zwolle niet lukken een dagelijks nieuwsprogramma te gaan maken, kan de omroep er ook voor kiezen een deel van de raamprogrammering van Radio Oost door te geven. Maar daar voelt Raymond Koning, hoofdredacteur van Radio Zwolle, weinig voor. "RTV Oost is te veel op Twente toegesneden. Mensen uit de regio Zwolle zijn daar allergisch voor." De laatste jaren zijn dan ook geen serieuze gesprekken gevoerd over samenwerking.

Programma-inhoudelijk ziet de hoofdredacteur meer in samenwerking op televisiegebied. "Nu hebben we bijvoorbeeld allebei een cameraman bij volleybal- en basketbalwedstrijden van Landstede, terwijl dat best door één van ons gedaan kan worden. De bandjes moeten we dan onderling uitwisselen." Ook facilitaire samenwerking ziet Koning wel zitten. "Wij kunnen gasten van Radio Oost ontvangen zodat die niet meer naar de studio van RTV Oost in Zwolle hoeven." Koning doelt daarmee op het feit dat de personele bezetting op de Zwolse redactie van de regionale omroep af gaat nemen. Eén van de verslaggevers gaat weg en wordt vervangen door de enige vaste bureauredacteur in Zwolle. Doordat er geen nieuwe bureauredacteur komt, zal er regelmatig niemand meer aanwezig zijn. RTV Oost wil dat probleem opvangen door een freelancer in te huren die gasten ontvangt in de studio, maar daar zijn wel kosten aan verbonden. Door de gasten in de studio van Omroep Zwolle te ontvangen, worden die kosten bespaard.

Financiële samenwerking met RTV Oost biedt voor Radio Zwolle ook mogelijkheden. Door de reclameverkoop bijvoorbeeld uit te besteden, kunnen de inkomsten toenemen waardoor geld vrijkomt voor een betaalde kracht. Raymond Koning heeft daar een hard hoofd in; een dergelijke samenwerking komt volgens hem niet van de grond.

¹³² Eigen interview met Raymond Koning, hoofdredacteur Radio Zwolle

¹³³ Televisie- en radioprogrammering van Omroep Zwolle op www.omroepzwolle.nl

Samenvatting en conclusie:

Een faillissement, medewerkers die worden ontslagen of vrijwillig vertrekken en actualiteitenprogramma's die uit de programmering verdwijnen. Het zijn enkele voorbeelden van problemen waar de lokale radio-omroepen in de vijf grote steden van Overijssel mee kampen. Radio Almelo, Radio Hengelo, Enschede FM, Stadradio Deventer FM en Radio Zwolle hebben allemaal beperkingen die het eigen voortbestaan bedreigen. De problemen zijn vrijwel altijd het gevolg van beperkte financiële middelen, maar zijn bij de ene omroep veel groter dan bij de andere.

Alle omroepen draaien volledig of bijna volledig op de kracht van vrijwilligers, omdat ze geen geld hebben voor betaalde medewerkers. De omroepen die wel betaalde medewerkers hebben, ontvangen daar in veel gevallen subsidie voor. Maar veel van die subsidiebanen verdwijnen de laatste jaren doordat het Rijk de regeling ervoor in 2004 heeft afgeschaft.

De journalistieke continuïteit van de omroepen komt door bovenstaande problemen in gevaar. In tegenstelling tot betaalde krachten zijn de meeste vrijwilligers maar beperkt beschikbaar, omdat ze ook een andere baan hebben of een studie volgen. De omroepen kunnen vaak niet inspringen op de lokale actualiteit.

Enschede FM

De problemen bij de lokale radio-omroep van Enschede, Enschede FM, spreken sterk tot de verbeelding. De omroep is september dit jaar failliet gegaan doordat de uitgaven structureel hoger waren dan de inkomsten. Het tekort was opgelopen tot 130-duizend euro. Nadat de omroep ook tegen een onvoorziene belastingschuld van 80-duizend euro aanliep, is de stekker eruit getrokken. De geldproblemen kwamen voor een groot deel doordat veel te weinig reclame werd verkocht. De omroep had eigenlijk geen geld voor zijn acht betaalde medewerkers.

Binnen een dag na het faillissement heeft Enschede FM met een nieuw bestuur alweer een doorstart kunnen maken, maar de omroep moest wel in sterk afgeslankte vorm verder gaan. Zo zijn al drie betaalde krachten ontslagen en is de verwachting dat binnenkort nog twee gesubsidieerde banen verdwijnen, omdat er geen geld meer voor is. Oud-wethouder André le Loux, die namens de gemeente Enschede onderzocht welke toekomstkansen Enschede FM heeft, adviseerde ook de personeelskosten sterk terug te dringen. Het gevolg is dat de 130 vrijwilligers de zaak nu grotendeels draaiende houden. Tot nu toe gaat dat redelijk goed; zo zijn na de doorstart bijna geen informatieve, culturele en educatieve programma's geschrapt. Maar het is de vraag hoe dat zich gaat ontwikkelen, aangezien de kans groot is dat de journalistiek studerende vrijwilligers de omroep binnen een aantal jaar verlaten. Na het afstuderen zullen zij zeer waarschijnlijk overstappen op een betaalde baan in de journalistiek.

Ook is onduidelijk hoeveel reclame-inkomsten de komende tijd binnenkomen. Voor het faillissement werd de reclameverkoop uitbesteed aan Wegener Huis-aan-huiskranten. De omroep haalde daarmee jaarlijks zo'n 60-duizend euro binnen, maar dat bleek veel te weinig om overeind te blijven. Volgens André le Loux is voor een gezond Enschede FM minimaal 2 ton aan reclamegeld nodig. Het is echter de vraag of dat gaat lukken, aangezien Wegener de samenwerking met Enschede FM heeft opgezegd.

Enschede FM mag blij zijn dat het gemeentebestuur onlangs heeft besloten de jaarlijkse subsidie te verhogen van 54-duizend naar 70-duizend euro. Het Rijk stort met €1,11 per huishouden dat bedrag voor de lokale omroep in het gemeentefonds. Ook stemde de gemeenteraad in met het toekennen van een lening van 80-duizend euro om de doorstart van de lokale omroep verder uit te werken.

Radio Almelo

De lokale radio-omroep van de gemeente Almelo, Radio Almelo, kampt grotendeels met dezelfde problemen als Enschede FM. De omroep heeft weliswaar niet net een faillissement achter de rug, maar moet wel twee van de drie betaalde medewerkers ontslaan. Deze redactie- en receptiemedewerker vervulden In- en Doorstroombanen waarvoor de omroep subsidie kreeg. Maar doordat de subsidie voor deze medewerkers stopt, moeten ze het veld ruimen. Ruim een jaar geleden stapte een fulltime journalist al uit eigen beweging op, zonder dat zijn plek is opgevuld. De hoofdredacteur is de enige betaalde kracht die overblijft bij de omroep. Net als Enschede FM moet Radio Almelo dan ook verder met vrijwilligers. Naast het vertrek van medewerkers heeft de omroep ook te maken met ziekte van personeel.

De journalistieke kwaliteit van Radio Almelo heeft dan ook een behoorlijke deuk opgelopen. De omroep zendt nog wel drie dagelijkse nieuwsprogramma's uit, maar deze zijn niet meer live omdat ze de avond ervoor worden opgenomen. Bovendien zijn de uitzendingen de hele dag ieder uur hetzelfde.

De lokale omroep in Almelo verkeert verder al jaren in grote financiële problemen, grotendeels ontstaan door te weinig reclame-inkomsten. Vorig jaar hing zelfs een faillissement in de lucht. De gemeente Almelo heeft dat voorkomen door eenmalig 30-duizend euro aan de omroep toe te kennen. Omroep Almelo krijgt jaarlijks met 41-duizend euro meer subsidie dan het gezien het aantal huishoudens van zo'n 31-duizend op zou kunnen rekenen.

De laatste tijd gaat het financieel gezien beter met de omroep, onder meer doordat meer reclame wordt verkocht, maar geld om een nieuwe medewerker aan te nemen is er nog niet. Momenteel wordt op verzoek van de gemeente Almelo onderzocht hoe de toekomst van Radio Almelo veilig te stellen is.

Radio Hengelo

Het gaat niet goed met Radio Hengelo, zowel journalistiek als financieel gezien. De omroep brengt niet dagelijks lokaal nieuws, omdat de middelen daarvoor ontbreken. Zo heeft de omroep geen betaalde medewerkers in dienst. Het komt aan op de circa veertig vrijwilligers, van wie tien op de nieuwsafdeling werken. De vrijwilligers bereiden onder meer de wekelijkse nieuwsuitzending op zondag voor. De omroep wil een uitgebreidere nieuwsredactie op gaan zetten zodat doordeweeks meer aandacht kan komen voor lokaal nieuws. Op dit moment zijn gesprekken gaande met andere lokale omroepen uit Twente, die uit Borne, Almelo, Enschede en Oldenzaal, om op nieuwsgebied de handen ineen te slaan.

Ook financieel heeft Radio Hengelo grote problemen. De omroep ontvangt weliswaar per jaar een vaste subsidie van zo'n 30-duizend euro, maar de kans bestaat dat de reclame-inkomsten wegvallen. Net als Enschede FM besteedde Radio Hengelo de reclameverkoop uit aan uitgever Wegener Huis-aan-huiskranten. Maar nu Wegener de samenwerking met beide partijen heeft opgezegd, bestaat de kans dat in de begroting van Radio Hengelo een behoorlijk gat ontstaat. De omroep kreeg per jaar zo'n 25-duizend euro van Wegener ongeacht de hoeveelheid verkochte reclame. De omroep zal een nieuwe partner moeten vinden, aangezien de reclameverkoop in ieder geval niet zelf gedaan gaat worden. Radio Hengelo wil samen met de eerder genoemde lokale omroepen uit de regio de reclameverkoop gaan uitbesteden.

Stadsradio Deventer FM

Stadsradio Deventer FM (DFM) heeft net een uitgebreid onderzoek naar zijn toekomstmogelijkheden achter de rug. De onderzoekscommissie die de gemeente heeft ingesteld, adviseert ingrijpende wijzingen bij de lokale radio-omroep. Zo zou Stadsradio er goed aan doen te fuseren met de lokale televisieomroep, Deventer Televisie (DTV). Op

dit moment werken die twee namelijk zelfstandig en zorgt de Stichting Lokale Omroep Deventer (SLOD), die de zendmachtiging beheert, voor onvoldoende sturing.

DTV heeft in tegenstelling tot DFM wel de beschikking over betaalde journalistieke medewerkers. De enige betaalde medewerker bij DFM is een reclameverkoper, die september dit jaar in dienst is getreden. Reclame-inkomsten zijn van cruciaal belang voor Deventer FM, omdat de omroep geen vaste jaarlijkse subsidie krijgt. De omroep komt alleen bij bepaalde projecten voor gemeentelijke gelden in aanmerking, zoals het opstarten van een doelgroepprogramma of de aanschaf van nieuwe apparatuur. De SLOD zegt daarvoor de afgelopen vier jaar 80-duizend euro beschikbaar te hebben gesteld.

Begin dit jaar is de enige betaalde redactiemedewerker uit eigen beweging bij de omroep vertrokken. Hij presenteerde onder meer een dagelijks actualiteitenprogramma. Een aantal maanden na zijn vertrek is dat programma geschrapt. Ook een aanzienlijk deel van de vrijwilligers heeft de omroep sindsdien verlaten, wat merkbare gevolgen heeft gehad. Zo is de hele zaterdagprogrammering geschrapt.

Radio Zwolle

Ook de lokale radio-omroep van de gemeente Zwolle, Radio Zwolle, heeft een behoorlijke beperking die het eigen voorbestaan bedreigt. Net als Deventer FM en Radio Hengelo draait de nieuwsafdeling volledig op vrijwilligers, 15 wel te verstaan. Dat terwijl bij de omroep in totaal 130 vrijwilligers rondlopen. De omroep heeft in het verleden wel gebruik gemaakt van gesubsidieerde banen, maar nadat de regelingen daarvoor in 2004 zijn afgeschaft, moesten de medewerkers vertrekken.

De omroep vindt de eigen journalistieke kwaliteit op dit moment onvoldoende, omdat geen nieuwsprogramma's of lokale nieuwsbulletins worden gemaakt. Wel is aandacht voor plaatselijke cultuur en educatie én worden de achtergronden van het nieuws belicht. De omroep weet daardoor toch ieder jaar de ICE-norm te behalen.

Financieel gezien weet Radio Zwolle het hoofd boven water te houden. De omroep krijgt jaarlijks een subsidie van 52-duizend euro en daarmee al het geld dat het Rijk voor de omroep in het gemeentefonds stopt. Daarnaast verdient de omroep zo'n 2,5 ton per jaar met de verkoop van reclame en het produceren van tv-films. De omroep weet daarmee financieel rond te komen, maar heeft geen geld voor nieuwe betaalde krachten. De omroep wil een vaste kracht aantrekken die een eigen nieuwsprogramma gaat maken. Dat nieuwsprogramma moet adverteerders aantrekken, zodat de medewerker zichzelf terug verdient.

Conclusie

Zoals uit het voorgaande blijkt, verkeren de lokale radio-omroepen in de vijf grootste steden van Overijssel in de problemen. Die zijn grotendeels ontstaan door een gebrek aan geld. De omroepen hebben geen financiële middelen om een redactie op te zetten met betaalde journalisten. Tot voor kort loste een deel van de omroepen dat probleem op door gebruik te maken van gesubsidieerd personeel, maar nadat het Rijk de regeling ervoor in 2004 afschafte, zijn steeds meer van die banen verloren gegaan. Alleen Enschede FM heeft nog gesubsidieerd personeel in dienst. Doordat de omroepen waar gedwongen ontslagen zijn gevallen geen nieuw personeel hebben aangenomen, komt de journalistieke continuïteit in het gedrang.

Het merendeel van de onderzochte radio-omroepen voldoet dan ook niet aan de Mediawet. Die stelt dat de omroepen ten minste 50 procent van de zogenoemde toetsingstijd, dat is de periode tussen 7.00 uur en 23.00 uur, moeten besteden aan lokale informatie, cultuur en educatie. Alleen Radio Zwolle en Enschede FM weten deze ICE-norm te halen. De Mediawet eist ook dat alle lokale omroepen een goed functionerend programmabeleid bepalend orgaan (PBO) hebben. Dat orgaan moet de programmering van de omroep vaststellen en beoordelen. Het PBO moet bestaan uit leden van de belangrijkste maatschappelijke, culturele, godsdienstige en geestelijke stromingen in de gemeente. Volgens het Commissariaat voor de Media voldeden in 2006 alle PBO's aan de wettelijke eisen, maar in de praktijk blijkt niet ieder orgaan even goed te functioneren. Zo concludeert een commissie die onderzoek heeft gedaan naar het functioneren van de lokale omroep in Deventer dat het PBO voor onvoldoende sturing zorgt. Het PBO van de lokale omroep in Almelo kwam in 2006 slechts twee keer bij elkaar, terwijl het Commissariaat gemiddeld genomen uitgaat van jaarlijks vier bijeenkomsten.

Formeel heeft een lokale omroep geen bestaansrecht als hij niet aan de Mediawet voldoet. Er lijkt dan ook snel iets te moeten gebeuren om de toekomst van de omroepen veilig te stellen. Ik heb onderzocht of samenwerking met Radio en TV Oost die zekerheid kan bieden. Het is moeilijk te zeggen of samenwerking echt de oplossing is, maar het kan in ieder geval bijdragen aan het gezond maken van de omroepen. Door samenwerking kunnen de lokale omroepen bijvoorbeeld gemakkelijker voldoen aan de Mediawet. Die wet laat de omroepen vrij om 25 procent van de toetsingstijd in te vullen met programmaonderdelen, zoals reportages, van de regionale omroep. Zo'n samenwerking kan grote voordelen opleveren voor de lokale omroepen aangezien Radio Oost doordeweeks drie keer per dag een actuele nieuwsuitzending maakt.

RTV Oost staat open voor het uitwisselen van programmaonderdelen en voert al gesprekken met de stichtingsbesturen van de lokale omroepen in Enschede en Deventer. De regionale omroep denkt door samenwerking de kennis te kunnen gebruiken die de medewerkers van de lokale omroepen hebben van hun stad. RTV Oost stelt echter wel als harde voorwaarde dat in de samenwerking radio, televisie en internet worden betrokken. Die eis levert op dit moment problemen op voor de omroepen in Hengelo en Deventer. De beheerder van de zendmachtiging in Hengelo, de Stichting Lokale Omroep Hengelo (SLOH), heeft de kabelkrant uitbesteed aan een productiebedrijf, in Deventer werken de lokale radio- en televisieomroep volledig zelfstandig. Voor een succesvolle samenwerking met RTV Oost zal de SLOH zich meer moeten bemoeien met de kabelkrant. In Deventer is het absolute noodzaak de lokale radio en televisie samen te voegen. De gemeenteraad neemt daarover volgend jaar een besluit.

De lokale omroepen denken wisselend over een dergelijke samenwerkingsvorm. Er is een duidelijke scheiding merkbaar tussen die in Twente, te weten Enschede FM, Radio Hengelo en Radio Almelo én die in de rest van de provincie Overijssel, te weten Stadradio Deventer FM en Radio Zwolle. Het Twentse kamp is erg lovend over samenwerking. Ze geven daarbij wel aan dat ze het niet zien zitten nieuws van buiten Twente uit te zenden. In het verleden heeft Radio Almelo al eens met RTV Oost

gesproken over samenwerking, maar dat ketste af omdat Radio Almelo niet de complete raamprogrammering van Oost wilde doorgeven. De lokale omroepen voeren momenteel ook gesprekken om onderling tot samenwerking over te gaan.

De medewerkers van Stadsradio Deventer FM en Radio Zwolle zien echter minder heil in samenwerking. Als argument geven ze op dat RTV Oost te veel op Twente gericht is en daardoor belangrijke zaken uit de rest van de provincie laat liggen. De Stichting Lokale Omroep Deventer, die de zendmachtiging van Deventer FM beheert, staat wel open voor samenwerking en voert daarom gesprekken met de regionale omroep. Maar zolang personeel van de omroep tegen is, zal dat een samenwerking behoorlijk in de weg staan.

Naast programma-inhoudelijke samenwerking kan ook samenwerking op het gebied van financiën uitkomst bieden voor de lokale omroepen. RTV Oost heeft een professioneel reclame- en managementbedrijf dat sturing kan geven aan de lokale omroepen. Bij lokale omroepen ontbreekt het nu vaak aan gestructureerd financieel beleid. Zo is Enschede FM failliet gegaan nadat de uitgaven jarenlang hoger waren dan de inkomsten. RTV Oost verbindt ook aan elke samenwerkingsvorm de eis dat de lokale omroepen onder zijn management gaan vallen. Een dergelijke samenwerking zal veel tijd vergen, aangezien lokale omroepen over het algemeen niet staan te springen een groot deel van hun autonomie op te geven. De koepelorganisatie van lokale omroepen OLON raadt dat bovendien af.

Daarnaast kan facilitaire samenwerking voor beide omroeplagen voordelen opleveren. Door bijvoorbeeld apparatuur onderling uit te wisselen, kunnen kosten worden bespaard. Dat is erg gunstig voor de lokale omroepen aangezien ze al moeite genoeg hebben het hoofd boven water te houden. Ook kunnen studio's door meerdere partijen gebruikt worden. Dat levert voordelen op voor RTV Oost, zeker nu de omroep bezuinigt op personeel. Binnenkort zal regelmatig niemand weer aanwezig zijn op de Zwolse redactie van de regionale omroep vanwege het wegvallen van de bureauredacteur op die post. De hoofdredacteur van Radio Zwolle stelt voor gasten van RTV Oost te ontvangen in de studio van Radio Zwolle in plaats van in de Zwolse studio van de regionale omroep.

Op meerdere gebieden kan samenwerking met RTV Oost dus helpen de lokale omroepen weer een beter bestaansrecht te geven door de journalistieke kwaliteit op een hoger niveau te brengen en te houden. Toch zullen de omroepen voor een groot deel zichzelf moeten kunnen redden. Een gezonde financiële basis die kwalitatief goede programma's mogelijk maakt, lijkt daarvoor noodzakelijk.

Aanbevelingen:

Samenwerking tussen lokale radio-omroepen in de vijf grote steden van Overijssel en RTV Oost kan grote voordelen opleveren voor de lokale omroepen, zowel programma-inhoudelijk, financieel als facilitair. Maar met alleen die samenwerking zijn de lokale omroepen er nog niet, er moet meer gebeuren om de omroepen weer gezond te maken. Daarvoor zijn verschillende mogelijkheden.

1) Andere financieringsstructuur van lokale omroepen

Lokale omroepen mogen rekenen op een gemeentelijke subsidie van €1,11 per huishouden in het zendgebied van de omroep. Het Rijk stort dat bedrag namelijk voor de omroep in het gemeentefonds. Maar doordat gemeenten niet verplicht zijn dat bedrag ook daadwerkelijk aan de lokale omroep te besteden, krijgen niet alle omroepen in Overijssel dat geld in handen. Als gemeenten niet garant willen staan voor een goede basisfinanciering, komt de journalistieke kwaliteit van de omroep in gevaar. Dat mag eigenlijk niet aangezien lokale omroepen op grond van de Mediawet kwalitatief hoogstaande programma's moeten maken.¹³⁴

Om te voorkomen dat gemeenten zelf bepalen hoeveel subsidie zij geven aan de lokale omroep lijkt een andere financieringsstructuur noodzakelijk. Voormalig Tweede Kamerlid Bert Bakker van D66 heeft daarvoor oktober vorig jaar een wetsvoorstel ingediend. Hij wil dat het geld voor de lokale omroep niet meer in het gemeentefonds komt, maar dat het Commissariaat voor de Media de subsidie verstrekt.¹³⁵ De Raad van State heeft zich over het voorstel gebogen en een geheim advies uitgebracht aan de fractie van D66. Maar omdat het advies nog onvoldoende bevredigend is, zal de Raad van State zich er opnieuw over buigen. Vervolgens neemt de Tweede Kamer een besluit.¹³⁶

De Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland (OLON) is groot voorstander van een dergelijke financieringsstructuur.¹³⁷ De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is echter verbaasd over het plan van Bakker, omdat gemeenten in zijn voorstel buiten spel worden gezet. Wel vindt de VNG dat gemeenten minimaal het bedrag voor de lokale omroepen uit het gemeentefonds moeten toekennen.^{138 139} Beleidsmedewerker Richel Bernsen van ROOS, de stichting die de belangen behartigt van regionale omroepen, is het met dat laatste punt helemaal eens. "Als gemeenten te weinig subsidie geven, staat dat samenwerking met RTV Oost in de weg." Bernsen is er ook voorstander van de financieringsstructuur van lokale omroepen gelijk te stellen aan die van regionale omroepen. De provincie Overijssel moet sinds 2006 een dusdanige hoeveelheid subsidie aan RTV Oost toekennen die het mogelijk maakt kwalitatief goede programma's te maken. Bernsen vindt dat gemeenten die financiële zekerheid aan lokale omroepen moeten geven.¹⁴⁰

2) Verhoging van publieke financiering aan lokale omroepen

Volgens de OLON is €1,11 per huishouden aan de lage kant voor een gezonde financiële omroep. De organisatie vindt dat lokale omroepen gemiddeld €5,- per wooneenheid subsidie nodig hebben. Zo'n verhoging lijkt aanzienlijk, maar €5,- is vergeleken met regionale en landelijke publieke omroepen nog steeds laag. De OLON vindt dat in elk

¹³⁴ Artikel 13c, eerste lid Mediawet

¹³⁵ Voorstel van Bert Bakker, lid Tweede Kamerfractie D66, om de Mediawet te wijzigen, 31 oktober 2006

¹³⁶ Eigen interview met Ilja Geukers, beleidsmedewerker Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland

¹³⁷ Eigen interview met Ilja Geukers, beleidsmedewerker Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland

¹³⁸ Handreiking relatie gemeente – lokale omroep 2005, Vereniging van Nederlandse Gemeenten, pagina 15

¹³⁹ Persbericht Wetsvoorstel Bert Bakker D66 directe financiering lokale omroep, Vereniging van Nederlandse Gemeenten, 6 november 2006

¹⁴⁰ Eigen interview met Richel Bernsen, beleidsmedewerker Stichting Regionale Omroep Overleg en Samenwerking

geval de helft van de inkomsten van lokale omroepen gemeentelijke subsidie moet zijn. Een bijdrage van €5,- per huishouden zorgt bij omroepen in de kleinste gemeenten (tot 12.500 inwoners) voor nog geen derde van de benodigde inkomsten. De OLON gaat daarbij uit van 2,5 fulltime-equivalent (Fte) betaalde krachten bij de omroep.¹⁴¹

Voor de omroepen in de vijf grote steden van Overijssel is een gemeentelijke subsidie van €5,- per huishouden aan de hoge kant, aangezien daarmee alle kosten ruimschoots worden gedekt. De gemeenten waarvoor de omroepen uitzenden, tellen allemaal meer dan 30-duizend huishoudens en hebben daarmee recht op meer geld dan omroepen in kleinere gemeenten. Maar omdat alle omroepen bepaalde vaste lasten hebben, zoals de huur van het pand, de aanschaf van nieuwe apparatuur en de kosten voor de zendvergunning, heeft een omroep in een grote gemeente meer voordeel van de huidige subsidieregeling dan een omroep in een kleine gemeente. Toch is ook voor de omroepen in de vijf grote steden van Overijssel volgens de OLON meer subsidie nodig dan de huidige €1,11 per huishouden.¹⁴²

3) Voldoende overige inkomsten van lokale omroepen

Naast een goede publieke financiering zullen lokale omroepen zelf ook voldoende geld binnen moeten halen. De belangrijkste inkomstenbron is de verkoop van reclame. Als dat goed loopt, ontstaan mogelijkheden om betaalde krachten aan te nemen. Die zijn weer noodzakelijk voor een goed functionerende lokale omroep. Omroepen zullen dan ook voldoende aandacht moeten besteden aan de verkoop van reclame.

Enschede FM heeft lange tijd veel te weinig reclame verkocht en is mede daardoor failliet gegaan. Ook Radio Almelo heeft jarenlang te weinig reclame-inkomsten binnengehaald, wat de toekomst van de omroep in gevaar heeft gebracht. Nadat in 2002 een nieuw bestuur is aangetreden, is duidelijk meer reclame verkocht. Stadsradio Deventer FM heeft ook veel minder aandacht aan reclame besteed nadat het aantal vrijwilligers bij de omroep sterk terugliep. Om de reclame-inkomsten te laten stijgen, heeft de omroep september jl. een medewerker in dienst genomen die zich fulltime met de financiën bezighoudt. In Overijssel zouden meer omroepen er goed aan doen zo'n medewerker aan te nemen. Daar moet dan uiteraard wel geld voor worden vrijgemaakt.

Omroepen kunnen er ook voor kiezen de reclameverkoop uit te besteden. De lokale omroepen in Enschede en Hengelo hebben dat gedaan bij Wegener Huis-aan-huiskranten, maar Wegener heeft beide overeenkomsten per 1 januari volgend jaar opgezegd omdat de samenwerking niet beviel. Momenteel voeren de lokale omroepen in Twente overleg om de reclameverkoop gezamenlijk te gaan uitbesteden. Om dat succesvol te maken, is een goede nieuwsvoorziening van de omroepen noodzakelijk. Omroepen die weinig te bieden hebben, zijn namelijk niet interessant voor adverteerders. Zoals eerder gezegd, dient ook financiële samenwerking met RTV Oost aanbeveling. RTV Oost heeft een professioneel reclamebedrijf dat sturing kan geven aan de lokale omroepen.

4) Samenwerking met andere lokale omroepen

Omroepen in Twente overwegen de reclameverkoop gezamenlijk uit te besteden. Ook lopen momenteel gesprekken om programma-inhoudelijk en facilitair tot samenwerking over te gaan. Op die manier ontstaat streekradio en dat kan voor alle partijen grote voordelen opleveren. Door programmaonderdelen onderling uit te wisselen, kunnen de omroepen gemakkelijker aan de ICE-norm voldoen. Een voordeel van zo'n samenwerking is dat omroepen geen nieuws van buiten Twente hoeven uit te zenden. De lokale omroepen in Twente zijn bang dat dat wel gebeurt bij samenwerking met RTV Oost. Ook

¹⁴¹ Investeren in kwaliteit, Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland, pagina's 59 t/m 62

¹⁴² Investeren in kwaliteit, Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland, pagina's 59 t/m 62

zouden lokale omroepen er goed aan doen onderling faciliteiten uit te wisselen. Zo heeft Enschede FM in tegenstelling tot andere omroepen in de regio de beschikking over een reportagewagen. Als Enschede FM die regelmatig verhuurt, is daar behoorlijk aan te verdienen. Andere omroepen hoeven op die manier geen eigen reportagewagen aan te schaffen. Oud-wethouder André le Loux die namens de gemeente Enschede de toekomstmogelijkheden van de lokale omroep heeft onderzocht, raadt facilitaire samenwerking ook aan. De OLON en de VNG verkiezen samenwerking tussen lokale omroepen onderling boven samenwerking met RTV Oost.^{143 144}

Samenwerking tussen Stadsradio Deventer FM en Radio Zwolle is ook aan te bevelen, omdat de identiteiten van die omroepen redelijk goed overeenkomen. Overijssel is een provincie met totaal verschillende gezichten. De identiteit van Twente is niet te vergelijken met die van Salland. Lokale omroepen in Twente zitten dan ook niet te wachten nieuws uit Salland uit te zenden en vice versa ook niet. De kans dat Deventer FM bijvoorbeeld gebruik maakt van de diensten van Enschede FM lijkt dus klein. Toch zal ook samenwerking tussen Stadsradio Deventer FM en Radio Zwolle niet vanzelf gaan aangezien op bepaalde punten rivaliteit heerst tussen de steden. Dat is onder meer het geval op het gebied van voetbal: Go Ahead Eagles versus FC Zwolle.

5) Aantrekken van nieuw 'goedkoop' personeel

Het afschaffen van regelingen voor In- en Doorstroombanen (ID-banen) en banen in het kader van de Wet inschakeling werkzoekenden (Wiw) in 2004 heeft een groot deel van de lokale omroepen in Overijssel journalistiek gezien de das omgedaan. Zowel bij Radio Zwolle, Radio Hengelo als Radio Almelo is alle gesubsidieerde arbeid verdwenen. Alleen Enschede FM heeft nog vier mensen met een subsidiebaan in dienst. De omroepen hebben geen geld om regulier personeel aan te nemen.

De ID-banen en de Wiw-banen zijn in 2004 afgeschaft, mede omdat te weinig mensen vanuit een subsidiebaan doorstroomden naar regulier werk. Beide regelingen zijn opgegaan in de nieuwe Wet Werk en Bijstand (WWB). Met de WWB zijn gemeenten zelf verantwoordelijk voor de bijstand en het aanbieden van re-integratietrajecten voor mensen die moeite hebben met het vinden van werk. Een voorbeeld van zo'n reïntegratie-instrument zijn de zogenoemde terugkeerbanen. Die banen zijn bedoeld om bijstandsgerechtigden maximaal twee jaar met behoud van uitkering te laten werken aan terugkeer naar de arbeidsmarkt. Gemeenten moeten daarbij intensief begeleiden. Ook maken sommige gemeenten gebruik van participatiebanen voor uitkeringsgerechtigden die lange tijd werkloos zijn en van wie niet wordt verwacht dat ze op korte termijn doorstromen naar een gewone baan. Ook die mensen werken met behoud van uitkering. Lokale omroepen zouden gebruik kunnen maken van deze mensen als dat past binnen het re-integratieplan van de bijstandsgerechtigde. Een dergelijk dienstverband heeft echter wel grote beperkingen. Zo gaat het altijd om tijdelijk werk en moeten de medewerkers intensieve begeleiding krijgen.^{145 146}

Daarnaast zouden de radio-omroepen ook vrijwilligers kunnen werven onder gepensioneerden. Ouderen met een economische of administratieve achtergrond kunnen bijvoorbeeld heel goed administratief werk bij een omroep gaan doen. Omroepen moeten daarbij overigens wel uitkijken dat ze niet teveel vergrijzen. Door ouderen en bijstandsgerechtigden bij de omroep te betrekken, worden personeelskosten bespaard en kan de kwaliteit verbeteren.

¹⁴³ Eigen interview met Ilja Geukers, beleidsmedewerker Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland

¹⁴⁴ Eigen interview met Lydia Jongmans, beleidsmedewerker Vereniging van Nederlandse Gemeenten

¹⁴⁵ Invoering Terugkeerbanen en participatiebanen in Enschede, Gemeente Enschede

¹⁴⁶ Eigen interview met Jan Schukkink, communicatieadviseur gemeente Enschede

6) Medewerkers opleiden

Bij lokale omroepen werken veel mensen zonder journalistieke opleiding of ervaring. Dat staat de kwaliteit van de omroep in de weg. Opleiding van medewerkers kan in dat geval uitkomst bieden. De OLON verzorgt meerdere keren per jaar verschillende soorten cursussen en workshops, onder meer voor bureauredacteuren, verslaggevers en presentatoren. Zo worden workshops radionieuws gegeven bij de NOS in Hilversum en persbureau Novum Nieuws in Amsterdam. Ook zijn er bijeenkomsten voor bestuursleden en programmaleiders over vrijwilligersmanagement. Dergelijke opleidingen kunnen helpen bij het professioneler maken van lokale omroepen. De omroepen zouden de mogelijkheden daarvoor dan ook meer moeten benutten. Aan een cursus of workshop zijn wel kosten verbonden, maar de kans is groot dat die kosten ruimschoots worden terugverdiend.

Literatuurlijst:

Boeken:

- o Coen van der Linden & Ed Hollander, *Media in stad en streek: een inventariserende studie naar toekomstverwachtingen over de structuur van lokale en regionale medialandschappen in Nederland* (Amsterdam 1993)
- o Piet Bakker, *Regionale journalistiek: de pluriformiteit nabij* (Amsterdam 1998)
- o Hendrik Westerik, *De verklaring van het gebruik van lokale media* (Nijmegen 2001)
- o Laurens Dragstra e.a., *Publieke omroep in de regio - Onafhankelijkheid en verantwoordelijkheid bij provinciale financiering* (Amsterdam 2004)
- o Nico Drok, *De toekomst van de journalistiek* (Amsterdam 2007)

Wet:

- o *Mediawet*, Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (Den Haag 2007)

Wetvoorstel:

- o *Voorstel om de Mediawet te wijzigen*, Bert Bakker - lid Tweede Kamerfractie D66 (Den Haag 2006)
- o *Memorie van toelichting bij het voorstel om de Mediawet te wijzigen*, Bert Bakker - lid Tweede Kamerfractie D66 (Den Haag 2006)

Rapporten en nota's:

- o *Het programmabeleid bepalend orgaan*, Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland (Nijmegen 1999)
- o *Investeren in kwaliteit*, Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland (Nijmegen 2003)
- o *Bereiksonderzoek 2005 - Lokale omroep in kaart*, Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland (Nijmegen 2005)
- o *Bereiksonderzoek 2006 - Lokale omroepen in Nederland*, Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland (Nijmegen 2006)
- o *Lokale omroep, reclame en sponsoring*, Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland (Nijmegen 2006)
- o *Jaarverslag 2006*, Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland (Nijmegen 2007)
- o *Lokale omroep: de stand van zaken 2001*, Vereniging van Nederlandse Gemeenten (Den Haag 2001)
- o *Handreiking relatie gemeente – lokale omroep 2005*, Vereniging van Nederlandse Gemeenten (Den Haag 2005)
- o *Omroep voor regio en stad – naar een vernieuwd tweede niveau van publieke omroep – negende ROOS-nota*, Stichting Regionale Omroep Overleg en Samenwerking (Hilversum 1992)
- o *Jaarverslag 2006*, Stichting Regionale Omroep Overleg en Samenwerking (Hilversum 2007)
- o *Publieke lokale omroep en de Mediawet*, Commissariaat voor de Media (Hilversum 2004)
- o *Jaarverslag 2004*, Commissariaat voor de Media (Hilversum 2005)
- o *Jaarverslag 2005*, Commissariaat voor de Media (Hilversum 2006)
- o *Jaarverslag 2006*, Commissariaat voor de Media (Hilversum 2007)
- o *Businessplan Lokale Omroep*, M.J. Oude Aarninkhof & R.J. Geerdink (Enschede/Tilburg 1997)
- o *Focus op functies – uitdagingen voor een toekomstbestendig mediabeleid*, Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (Amsterdam 2005)
- o *De toekomst van de regionale publieke omroep – Verkenning van maatschappelijke, culturele en journalistieke betekenissen*, Paul Rutten (Hilversum 2006)
- o *Verslag van wetgevingsoverleg over de mediaonderwerpen van de begroting 2008 - de vaste commissies voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Justitie en Economische Zaken* (Den Haag 2007)
- o *Jaarverslag 2005*, RTV Oost (Hengelo 2006)

- o *Jaarrekening 2006*, RTV Oost (Hengelo 2007)
- o *Advies commissie lokale omroep Deventer*, Advies commissie lokale omroep Deventer (Deventer 2007)
- o *Toekomstbeeld publieke lokale omroep in Deventer*, Stichting Lokale Omroep Deventer (Deventer 2007)
- o *Statistisch Zakboek Deventer 2007*, Gemeente Deventer (Deventer 2007)
- o *Cultuurnota 2005 – 2008: De basis op orde*, Gemeente Zwolle (Zwolle 2005)
- o *Begroting 2007*, Gemeente Zwolle (Zwolle 2006)
- o *3^e Kwartaalbericht 4*3 van 2007*, Gemeente Almelo (Almelo 2007)
- o *Programma Subsidiëring Culturele Instellingen 2007*, Gemeente Hengelo (Hengelo 2006)
- o *Kunst en cultuurvisie 2010 – Vrij spel voor de verbeelding*, Gemeente Hengelo (Hengelo 2007)
- o *Statistisch Jaarboek 2007*, Gemeente Hengelo (Hengelo 2007)
- o *Luisteronderzoek Radio Hengelo*, Wetenschapswinkel Universiteit Twente (Enschede 2006)
- o *Invoering Terugkeerbanen en participatiebanen in Enschede*, Gemeente Enschede (Enschede 2006)
- o *Realistische ambities – Plan van aanpak 2008-2012 Nieuwe Lokale Omroep Enschede*, André le Loux (Enschede 2007)

Brieven:

- o *VNG Beleidsvisie lokale omroepen- brief aan staatssecretaris Medy Van der Laan*, Vereniging van Nederlandse Gemeenten (Den Haag, 9 maart 2004)
- o *Regionale en lokale omroep- brief aan de Tweede Kamer*, staatssecretaris Medy Van der Laan (Den Haag, 15 november 2004)
- o *Toekenning subsidie 2007 aan het bestuur van de Stichting Lokale Omroep Hengelo*, College van burgemeester en wethouder gemeente Hengelo (Hengelo, 10 december 2006)

Persbericht:

- o Vereniging van Nederlandse Gemeenten, *Wetsvoorstel Bert Bakker D66 directe financiering lokale omroep* (6 november 2006)

Gemeentelijke voorstellen en besluiten:

- o *Raadsvoorstel over lokale omroep*, College van burgemeester en wethouders gemeente Deventer (Deventer, 27 juni 2006)
- o *Raadsbesluit over lokale omroep*, Gemeenteraad gemeente Deventer (Deventer, 12 juli 2006)
- o *Raadsvoorstel over advies commissie lokale omroep Deventer*, College van burgemeester en wethouders gemeente Deventer (Deventer, 16 oktober 2007)
- o *Besprekingsvoorstel lokale omroep voor de politieke markt Deventer*, Gemeente Deventer (Deventer, 21 november 2007)
- o *Raadsbesluit over advies commissie lokale omroep Deventer*, Gemeenteraad gemeente Deventer (Deventer, 4 december 2007)
- o *Raadsvoorstel over subsidie lokale omroep*, College van burgemeester en wethouders gemeente Almelo (Almelo, 26 september 2006)
- o *Raadsbesluit over subsidie lokale omroep*, Gemeenteraad gemeente Almelo (Almelo, 31 oktober 2006)
- o *Voorstel aan de gemeenteraad over instemmen met financiële bijdrage aan de Stichting Omroep Enschede*, College van burgemeester en wethouders gemeente Enschede (Enschede, 13 november 2007)
- o *Raadsbesluit over instemmen met financiële bijdrage aan de Stichting Omroep Enschede*, Gemeenteraad gemeente Enschede (Enschede, 3 december 2007)

Artikelen:

- o Telecombrief, *ROOS ziet geen functie meer voor zowel regionale als lokale omroep* (29 januari 1993)
- o Telecombrief, *Wetswijziging maakt samenwerking lokale en regionale omroep mogelijk* (14 januari 1994)
- o De Stentor, *Omroep Zwolle krijgt geld van gemeente* (25 augustus 2004)
- o De Stentor, *Omroep Zwolle vraagt om verdubbeling van subsidie* (18 november 2004)
- o De Stentor, *TV Zwolle heeft grote plannen* (24 oktober 2006)
- o De Stentor, *Dagelijks Journaal TV Zwolle Nieuws* (1 februari 2007)
- o De Stentor, *Lokale omroep Deventer moet reorganiseren* (23 oktober 2007)
- o De Stentor, *Kwartiermaker moet bedrijfsplan lokale omroepen nader uitwerken* (22 november 2007)
- o De Twentsche Courant Tubantia, *LOA maakt 'lastige tijd' door* (5 april 2007)
- o De Twentsche Courant Tubantia, *Bestaan lokale omroep Enschede op het spel* (10 augustus 2007)
- o De Twentsche Courant Tubantia, *Lokale omroep zit op verkeerde golflengte* (24 augustus 2007)
- o De Twentsche Courant Tubantia, *'We hebben nooit geld over, maar zijn wel financieel gezond'* (11 september 2007)
- o De Twentsche Courant Tubantia, *Extraatje gemeente zorgt voor opkikker* (11 september 2007)
- o De Twentsche Courant Tubantia, *Nieuw begin lokale omroep* (28 september 2007)
- o De Twentsche Courant Tubantia, *Lokale omroep gaat niet terug in zendtijd* (2 oktober 2007)
- o De Roskam, *Kuiper weigert LOA tegemoet te komen* (3 april 2007)
- o www.radio.nl, *De toekomst van de lokale omroep 1* (28 april 2005)
- o www.radio.nl, *De toekomst van de lokale omroep 2* (7 mei 2005)
- o www.radio.nl, *De toekomst van de lokale omroep 3* (23 mei 2005)
- o www.radio.nl, *Kamer wil rechtstreekse subsidie lokale omroep* (8 april 2006)

Interviews:

- o Richel Bernsen, beleidsmedewerker Stichting Regionale Omroep Overleg en Samenwerking
- o Matthijs Bremer, medewerker afdeling programmatoezicht Commissariaat voor de Media
- o Ilja Geukers, beleidsmedewerker Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland
- o Joyce van Heijningen, medewerker afdeling programmatoezicht Commissariaat voor de Media
- o Lydia de Jongh, penningmeester Stadsradio Deventer FM
- o Lydia Jongmans, beleidsmedewerker Vereniging van Nederlandse Gemeenten
- o Michael Haase, communicatieadviseur gemeente Enschede
- o Alex Hazelaar, hoofdredacteur Omroep Almelo
- o Jakob Hut, bestuurslid Stadsradio Deventer FM
- o Raymond Koning, hoofdredacteur Radio Zwolle
- o André le Loux, oud-wethouder gemeente Enschede
- o Jan Meijer, oud-voorzitter Stichting Lokale Omroep Enschede
- o Jinne Meinema, voorzitter Stichting Lokale Omroep Deventer
- o Wieger Mulder, voorzitter Stichting Lokale Omroep Hengelo
- o Marcel Oude Wesselink, adjunct-hoofdredacteur RTV Oost
- o Geert de Raad, voorzitter Stichting Omroep Enschede
- o Ronald van der Schagt, medewerker afdeling zendtijd en kabelzaken Commissariaat voor de Media
- o Marcel Schaufeli, voorzitter Stadsradio Deventer FM
- o Jan Schukkink, communicatieadviseur gemeente Enschede
- o Maarten-Jan Stuurman, woordvoerder gemeente Deventer

- o Margreet Weide, beleidsmedewerker cultuur gemeente Hengelo
- o Gert Jan Zweep, beleidsmedewerker kunst & cultuur gemeente Almelo

Websites:

- o www.deventerfm.nl
- o www.omroepalmelo.nl
- o www.omroepzwolle.nl
- o www.radiohengelo.nl
- o www.rtvooost.nl

